

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קכ"ז | פרשת שמעוני | תשפ"ג

לונדון	ניו יורק	בני ברק	ירושלים	זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"ם	בגמ"ם	בגמ"ם	בגמ"ם	
19:23	18:59	17:52	19:06	
18:59	17:52	19:17	18:26	
17:52	18:55	17:46	17:12	
19:17	18:55	17:46		
18:55	17:46	19:03		
17:46	18:27	17:28		
19:03	18:27	17:28		

חשיפה: איך הרגיע הגה"צ ר' אריה שכטר 'שכן' שהתנגד לקיום הרצאה של ערכים, והסוף המפתיע... | עמ' י"א

סגולה: אכילת דגים בשבת קודש - מסוגל לבניי חיי ומזוני | עמ' ב'

אקטואליה: רב בית הכנסת לא ספר יום אחד ספירת העומר, והוא חיוב, איך ינהג | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

גאון יותר מהרמב"ם...

וְאֵת הַחֲזִיר כִּי מִפְּרִיס פָּרְסָה הוּא וּגו' וְהוּא גָּרָה לֹא יָגֵר (יא, ז).

אחד ממשכילי בריסק, ששנה ופרש, התפאר פעם באוזני הגאון רבי יאשה בער סולוביצקי, כי אין הוא מאותם הפוסחים על שתי הסעיפים, ולאחר שפרש ממחנה החרדים, הוא עובר על כל העבירות שבתורה לרבות אכילת בשר חזיר. רבי יאשה בער הכיר את האיש, שחכמתו מועטת אף מיראתו, ואמר לו בתמימות מעושה, אם נכונים דבריך, מסתבר שאתה גדול אפילו מן הרמב"ם:

זקף הלה שתי עיניו כלפי הגאון מבריסק, וקרא: למה מתכוון הרב בדבריו?

הרכין עצמו ר' יאשה בער לעבר האיש כממתיק עמו סוד, הגע נא בעצמך, בספר "מורה נבוכים" (פרק ג) מייחד הרמב"ם דברים הרבה על טעמי המצוות וכשמגיע לדון בטעם שהתורה אסרה על ישראל אכילת בשר חזיר, מודה הרמב"ם שאינו יודע טעמו של החזיר, ואילו אתה הודית זה עתה בפני שהנך יודע גם את טעמו של החזיר.

לפעמים בקמיצה ולפעמים בהרחבה

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח (ט, ז-ח).

המיגו של בנו של ה"נודע ביהודה"

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל (ט, א).

אחרי פטירת הגה"ק ה"נודע ביהודה" (בשנת תקנ"ג) רבה של פראג, התאספו ראשי הקהל בדבר בחירת ממלא מקום לכיסא הרבנות, בא הגאון ר' יעקב'קה בנו של ה"נודע ביהודה" והעיד, שלפני פטירתו ציווה אבא זצ"ל שבנו - אחי ר' שמואל ימלא את מקומו. קם הגאון ר' זרח איידליץ בעל אור לישירים, שהיה מחשובי הדיינים בפראג, ואמר שאינו מאמין לדבריו.

אמר ר' יעקב'קה: על הפסוק ולוקני ישראל, איתא במדרש תנחומא, ולמה לוקני ישראל

וברש"י שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לך נבחרת.

יש מפרשים בדרך צחות, בעבודת הכהן בבית המקדש, לפעמים צריך הכהן לכופף ולקמץ את היד, כגון בקמיצת מנחות ובהכנת הקטורת שיהיו בכפופות יד. ואילו בברכת כהנים, שהיא ג"כ מכלל העבודה, צריך הכהן להיות פותח ופושט את כפיו לברך את ישראל. ויש בזה משום סימן, שלפעמים צריך להתנהג בצמצום והתרכות, ולפעמים בהרחבה והתפשטות.

והנה בתיבת "כך", שני כפין, האחת כף כפופה והשני כף פשוטה, הכפופה רומז לצמצום וקמיצה, והכף הפשוטה רומז להרחבה והתפשטות. והוה שרמז לו "לכך" נוצרת - כך צרכי עבודתך.

במשנת רש"י-בפרשתנו

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ג

פניני אביר יעקב עמ' ז'

כדי לגדלו בפניהם, אמר ליה הקב"ה קרא לזקנים ומשח אותו, והגדולה אתן לו בפניהם, שלא יהיו אומרים מעצמו נעשה כהן גדול.

ונשאלת השאלה, אם הזקנים לא היו מאמינים לאהרן שהקב"ה מינה אותו כהן גדול, הרי לא יאמינו גם למשה, שהקב"ה אמר לו להזמין את הזקנים כדי למשוך את אהרן לכהן גדול. נראה מזה שלאהרן לא היו מאמינים כי היה נוגע בדבר, אבל למשה כן יאמינו, כי לו היה רוצה לשקר היה אומר שהוא בעצמו נצטווה להיות כהן גדול. כך בנידון דידן, לו הייתי משקר הייתי אומר שאבי ציווה שאני אמלא את מקומו.

ויקהל משה - בפרשתנו

גוזמא או רמז?!

כל מִרְבֵּה רְגָלִים וּגו' (יא, מב). וברש"י זה גדל, שרץ שיש לו רגליים מראשו ועד זנבו. ובגמרא (חולין סז) מפרש רש"י גדל מאה רגלים קורין לו. והוא לשון גוזמא.

מסופר על גדול אחד שגשאל ע"י כומר אחד מהו משמעות הגוזמא, שביצת יוכני החריבה ששים עיירות (בכורות נז, א), ענה לו הגדול, כשיצאה הגזרה שאסור ליהודים לגור מחוץ לתחום המושב ברוסיה, אבדו היהודים מכמה מאות עיירות את פרנסתם. וכשכתבו זאת בספר הדורות לזיכרון, לא יכלו לכתוב בפירוט מטעמים שונים, וכתבו רק ברמיזה, שעל ידי טיפת דיו אחת נחרבו כמה מאות עיירות.

ובשעתו הבינו כולם את הרמז, אבל בדורות הבאים לא הבינו משמעות הדבר והיה נראה

שבפרשת שמיני "ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו" - שהיה אהרן בוש ולבו דואג ונשבר, על העגל, ואמר לו משה רבינו ע"ה "קרב אל המזבח" כלומר עשה דוחה לא תעשה, וסוד מרע כאשר אתה עוסק בעשה טוב כמו שפירש בספה"ק תפארת שלמה. ובאמת כן עשה אהרן "וישחט את עגל החטאת אשר לו", שהסיח דעתו מזה, ועסק במצות קרבנות, ותלמיד חכם צריך שיהיה בו זו המידה.

קונטרס אמרי חנוך (הגה"ח רבי חנוך קרון זצ"ל תלמידי האב"ז - נדפס בסו"ס ארץ צבי מועדים עמ' שו)

כגוזמא. כמו כן בזמן התלמוד הוכרחו לכתוב ברמז, אבל אז הבינו כולם על מה נאמר.

פרדס יוסף-פרשתנו

תלמיד חכם צריך לזכור פסוק שמיני של פרשת שמיני

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח וגו' (ט, ז). וברש"י לפי שהיה אהרן בוש וירא, אמר לו משה, למה אתה בוש לכך נבחרת.

תלמיד חכם צריך שיהיה בו אחד בשמונה שבשמינית (סוטה ה, א) ר"ל פסוק שמיני

סגולת השבוע

אכילת דגים בשבת קודש - סגולה לבניי חיי ומזוני

בפרשתנו (יא, ט) "את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אתם תאכלו". ענין מיוחד מציינו באכילת דגים בשבת, וכפי שכתב בספה"ק בני יששכר שהאוכל דגים בשבת מתברך בברכה המשולשת, וכה כתב הבני יששכר (שבת מאמר א' אות יא): טעם למצוה מן המובחר לאכילת דגים בשבת, דהנה אשכחן במעשה בראשית דכתיב בג' מקומות 'ברכה', והם בג' ימים זה אחר זה רצופים, ברכה לדגים ביום ה', וברכה לאדם ביום ו', וברכה לשבת ביום הו', (וסימנך בנאות דש"א ירביצני (תהלים כג, ב) ראשי תיבות דגים ש'בת אדם), והנה חוט המשולש לא במהרה ינתק, אדם - הרומז לבני ישראל [אתם קרויים אדם - יבמות סא].] האוכל דגים לכבוד שבת זוכה להתברך בברכה המשולשת, שלא במהרה תנתק עיי"ש.

כיוצא בזה כתב בספה"ק אמרי נועם (ליקוטים): מה שאוכלין דגים בשבת בכל הסעודות, כי שלש סעודות המה נגד אבותינו אברהם יצחק יעקב. ובכוחם נמשך לנו בנים חיים ומזוני. כי אברהם המשיך בנים, כמו שנאמר (בראשית טו ה) כה יהיה זרעך. [ועל כן נאמר (שם) והאמן בה, והאמן עולה בני"ם]. ויצחק המשיך עשירות, כמו שנאמר (שם כו, יב) ויזרע יצחק כו', ואמרו ז"ל (בראשית רבה פרשה סד אות ז) זבל פרדותיו של יצחק כו'. ויעקב הוא המשכת חיים, כדאיתא בזוה"ק (ח"א דף קסח). מאן דאתחזי ליה יעקב בחלמא חיים אתוספן ליה. והנה דגים ג"כ רומזים על בני חיי ומזוני, כי וידגו לרוב בקרב הארץ (בראשית מח טז) הוא בנים. גם רומזים על חיים כמאמרם ז"ל (שבת עז ע"ב) ג' כל זמן שמוקינין מתחזקין, ואחד מהם דגים, רומז על אריכות ימים בתוספת כח וגבורה לעת הזקנה. גם רמזו מזוני, כי יוסף מוקיר שבתא נתעשר על ידי הדגים, כמו שאנו אומרים בזמר 'יום שבת' לליל ש"ק (וראה שבת קיט). יוסף חצה דג ומצא מרגליות בבשרו.

ונסיים בדברים נפלאים שאמר הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב ז"ע בזה"ל: 'ר' שלמה'לע מקארלין היה אומר, שמי שאין לו דגים לכבוד שבת קודש, ידאג יותר מאשר על הענין שאמרו עליו חז"ל (יומא פח). ידאג כל השנה.

ואני מוסיף על זה דמי שיש לו דגים לכבוד שבת קודש, אזי אינו צריך לדאוג כלום בשבוע הבא עכדה"ק (הובא בספה"ק 'עבודת עבודה').

'אתה חי?' – נשאל מעבר לקו. 'זה משה? אתה בסדר? לא במשרד שלך?' – 'זה א...ג...י' – גמגם ר' משה בבהלה, 'מה קרה?' – ניסה להסדיר את נשימתו, 'מה קרה?'

'ובכן', השיב הקול מעבר לקו, 'אני מפיקוד העורף. טיל גראד נחת על משרדך, לא היתה אזעקה, וגם 'כיפת ברזל' החמיצה את השיגור הזה. המשרד שלך הפך לעיי חרבות... אך אם אתה מדבר אתי – אני מניח שאתה לא שם עכשיו...'

'אני באמת לא שם', השיב ר' משה, מבולבל עדיין, 'אני על יד צומת גנות. תסביר לי שוב, בבקשה, לא הבנתי כלום!' – 'טוב, אם אתה בסדר, יש לי פה עוד עבודה. תבוא למקום ונדבר...' – השיב הקול מעבר לקו, וניתק את השיחה.

ר' משה האיץ בדוושה, ותוך 20 דקות הגיע ליעד, וגילה את מה שהיה פעם חדרון הכתיבה שלו, מין מחסן בעל קירוי קל, שהתרסק לחלוטין מעוצמת חבטת טיל הגראד. הרצפה היתה פזורה בגולות מתכת משוננות, וכל הסביבה נראתה כזירת הרס מוחלטת...

כשיציא מהרכב יצאו כל השכנים לקראתו, כאילו היתה זו שעת צהרים. 'ברוך מחיה המתים!' – עלצו לעברו, לא האמינו שהוא חי. 'היינו בטוחים שאתה בחדר, ומי יודע מה קרה לך. זה השעות שאתה בחדר, לא?'

ו'ר' משה, לא הצליח אפילו להשיב. פיו נאלם, מבטו רטט, ידיו רעדו בהתרגשות. הוא ראה מבין ההריסות את הכסא עליו הוא יושב בדרך כלל – מנופץ לרסיסים, והבין היטב מה היה גורלו אם היה מחליט לוותר על מעריב במנין, ובוחר להישאר בחדר ברגעים הקריטיים הללו...

הוא שב הביתה, נסער ונגרש. אחרי כמה ימים ערך סעודת הודאה, וסיפר על החיים שניתנו לו במתנה הודות לעמידתו בנסיון להתפלל במנין, בכל מחיר, ואף במחיר גבוה.

(גל המתפלל)

בְּבִאֲכֶם אֶל אֱהָל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ:
התלבטות בשעות הקטנות של הלילה אם לנסוע ל'איצקוביץ' להתפלל במנין... ונס ההצלה ממות לחיים...

לפתע, החריד צלצול הטלפון הנייד את השקט הלילי. מבט חטוף לשעון, 3:05 לפנות בוקר.

מי מתקשר עכשיו? מה קרה? אחרי שבירר שניה התאושש מההלם, וענה לשיחה.

'אתה חי?' - נשאל מעבר לקו. 'זה משה? אתה בסדר? לא במשרד שלך?' - 'זה א...ג...י' - גמגם ר' משה בבהלה, 'מה קרה?' - ניסה להסדיר את נשימתו, 'מה קרה?'

'ובכן', השיב הקול מעבר לקו, 'אני מפיקוד העורף. טיל גראד נחת על משרדך, לא היתה אזעקה, וגם 'כיפת ברזל' החמיצה את השיגור הזה. המשרד שלך הפך לעיי חרבות... אך אם אתה מדבר אתי - אני מניח שאתה לא שם עכשיו...'

היה זה בשעת ערב מוקדמת, באחת מהעררים הקטנות בדרום הארץ. ר' משה ארמן שיח' התעכב במשימה חשובה ודחופה שלא היתה צפויה מראש, וגילה כי החמיץ את המנין הקבוע בו הוא מתפלל ערבית. הוא חשב להצטרף למנין המאוחר יותר, אך כדי לנצל את הזמן, ולנוכח לחץ העבודה המוטל עליו כסופר סת"ם מומחה – החליט לפנות בינתיים ל'חדר הסופרים' בו הוא כותב, ולהתחיל בעבודה.

לפתע, הוא מציץ בשעון, ומגלה כי השעה 1 בלילה. 'אוי, ואני עוד לא התפלתי ערבית!' – הוא נזכר, ומיד חושב: 'מנין לי עכשיו מנין לתפילת ערבית? היכן אתפלל? הן בעירנו הקטנה ואף ביישובים הסמוכים, אין מנינים בשעות כאלה! מה אעשה? הוא מביט בשורות הריקות שלפניו, ומסיק כי בהחלט נותרה לו עוד הרבה עבודה, כדי להספיק לעמוד בהספק, כך שכל רגע חשוב לו. מה עוד, שהלכתית – הוא פטור מחיפוש מנין כשהמנין הקרוב כה רחוק ממנו. מאידך גיסא, הרי קיבל על עצמו להקפיד להתפלל במנין, האם יוכל לוותר על קבלה זו? מלחמה התחוללה בעומק לבו. קול קולני החריש את אוזניו בטענות הגיוניות: 'לנסוע עכשיו לאזור המרכז לחפש מנין? באמצע הלילה? כמה דלק זה יעלה? הרי זה 100 קילומטר הלך, ועוד 100 קילומטר חזור! כמעט שלוש שעות עבודה שירדו לטמיון, ואתה בכלל פטור ממנין עכשיו?'

ומאידך קול אחר: 'אבל מעריב במנין, כך קיבלתי על עצמי. שיהיה רחוק מפה, שייקח שעותיים וחצי, שיעלה הדלק כמה שיעלה. ה' העמיד לי עכשיו מבחן, בודק אותי אם אעמוד בו. אני נמצא ברגע של נסיון, ברגע גורלי שמי יודע מה השלכותיו, ורק בוראי ואני נדע אם עמדתי בו בהצלחה. אני עומד בנסיון בגבורה, אני יוצא עכשיו לחפש מעריב במנין!'

בשעה 2:22 לפנות בוקר, החנה את רכבו סמוך לבית הכנסת איצקוביץ' בבני ברק. בשעות כאלה, ניתן לחנות צמוד למקום, אין בעיות חניה וגם אין פקחי חניה... עד מהרה התקבץ מנין, והתפילה יצאה לדרך. תפילה שגרתית רגילה, יומיומית. מעריב של שתיים וחצי לפנות בוקר באיצקוביץ'. כשהתפילה הסתיימה, שב ר' משה לרכבו ויצא לדרך – בכיוון ההפוך.

לפתע, החריד צלצול הטלפון הנייד את השקט הלילי. מבט חטוף לשעון, 3:05 לפנות בוקר.

מי מתקשר עכשיו? מה קרה? אחרי שבירר שניה התאושש מההלם, וענה לשיחה.

וַיֵּצֵא אִישׁ מִלִּפְנֵי ה':

הגוי המתחרה שפתח מרכז אוכל ענק מול המסעדה הקטנה של היהודי... שכמעט פשט את הרגל וברגע האחרון ניצל... הסכיתו ושמעו:

'החנות החדשה לא הייתה 'מתחרה' הוגנת עם ר' מוטל, היא איימה לבלוע אותו על כרעיו ועל קרבו. מתברר שהגוי טוקשוביץ, בעל החנות החדשה, למד היטב את המלאכה, עשה שיעורי בית רציניים בטרם פתח את חנותו.

'מרכז האוכל הענק' לא השאיר סיכויים רבים לחנותו של ר' מוטל שנראתה לעומתה כקיוסק ישן לעומת סופר מרקט חדיש. "רק גוי יכול לעולל דבר שפל כזה" נדהם ר' מוטל עד עמקי נשמתו, "לפתוח חנות כזו מול חנות קיימת..."

ועד מהרה, כצפוי, הוא החל להרגיש את התוצאות בכיסו.

דלת הזכוכית הממוסגרת בברזל חום, נעה על צירה בלי הפסקה. חנות אוכל טיפוסית במזרח אירופה לפני כתשעים שנה.

התפאורה הייתה בדיוק כמו בתמונות הישנות, שלטים באותיות לועזיות ואידישיות, חביות של דגים מלוחים, נקניקים קשורים בחבל, אלו ואלו

ל- ל-מה לי לעבור מקום? הלקוחות שלך דווקא נהנים לקנות באזור שהם היו רגילים תמיד לקנות את האוכל שלהם..."

ר' מוטל שנמנה על חסידיו ומקורביו של הרבי הקדושת ציון מנאבוב ז"ע לא חיכה רגע מיותר, אין אל רבו הקדוש ומספר לו על האסון שקרה לו. הרבי לא הגיב ישירות, בירך את ר' מוטל שבעז"ה יסתדרו העניינים לטובה ונפרד ממנו לשלום.

ר' מוטל יוצא מודאג מהחדר, מצפה לראות כיצד ייפול דבר. עברו כמה ימים והנה הגיע ראש חודש, הרבי הקדושת ציון עורך כדרכו בקודש את שולחנו הטהור לכבוד היום במעמד חסידים ואנשי מעשה, והנה הפעם להפתעת כולם, בעיצומו של הטיש פונה הרבי למשמשיו ואומר להם "לכו ותקנו את הדגים המלוחים - הערינג לסעודה תקנו בחנות של טוקשוביץ..."

דבריו של הרבי נופלים כרעם על אוזניו של ר' מוטל, "גם הרבי כבר אומר לקנות אצל טוקשוביץ?!"... המשמשים בקודש ממלאים את פקודת הרבי, כעבור שעה קלה הם חוזרים עם חבילת דגי הערינג מלוחים היישר מהחבית, הרבי נוטל לידיו את הדגים ומתחיל להתקין אותם לסעודה בעצמו, לנקות, לחתוך, ובתוך כך פותח הרבי ומספר סיפור על זקנו בעל הדברי חיים ז"ע...

בעיר 'ווישניצא' התגורר יהודי בשם ר' זלמן האופה. במשך שנים התפרנס ר' זלמן בכבוד מהמאפייה שהייתה בבעלותו, יהודי העיר וגם תושביה הנוכחים קנו בהמוניהם במאפייתו והוא פרנס את משפחתו בהרחבה.

באחד הימים קם לו מתחרה, גוי מקומי פתח מאפייה חדשה והחל לנהל מולו תחרות קשה שפגעה מיד בהכנסותיו. הגוי החדש למד היטב את מלאכת הקונדיטוריה, כולם סחו בהתפעלות על המאפים הטעימים והמשובחים היוצאים מתנורו.

לראשונה מזה שנים רבות החל ר' זלמן האופה לחוש את ניסיון העוני על בשרו. זרם הלקוחות שלו הידלדל במהירות, הופך לשובל דקיק מיום ליום. כיכרות הלחם של ר' זלמן העלו עובש על המדפים, מי היה מאמין שר' זלמן הנחתום יתקשה להביא לחם לבני ביתו...

בצר לו פנה ר' זלמן אל הגאון הקדוש בעל הדברי חיים מצאנז ז"ע, "רבי" התחנן בדמעות, "עשו נא משהו למעני, הגוי הזה מאיים להשבית את פרנסתי לגמרי".

"תביא לי איזה מאפה מבית המאפה של הגוי" הורה הדברי חיים לר' זלמן.

ר' זלמן לא ירד לסוף דבריו של הצדיק, אך מיהר לקיימם. נסע לווישניצא וחזר משם במהירות

האפשרית עם כיכר לחם ריחנית ממאפייתו של הגוי המתחרה. הרבי הדברי חיים נטל לידו את כיכר הלחם והחל לספר סיפור...

בתחילת ימי הנהגתו של הרבי הקדוש ר' מנחם מנדל מרימנוב ז"ע, כשהחל שמו להתפרסם במקלות עם ישראל, היה יהודי עשיר גדול שהתגורר בעיר לבוב - היא לעמבערג שעמד לימינו ותמך בו מכספו בסכומים גדולים.

מקור הכנסותיו של אותו יהודי נגיד היה מפעל למכירת יין שרף, מפעל ששלשל סכומים אגדיים לכיסו מדי חודש. והנה באחד הימים פתח גוי אחד בית מסחר חדש למכירת יין שרף, כמובן שהגויים בעיר עברו לקנות בחנותו של הגוי.

מיודענו הנגיד מלבוב החל להפסיד את כספו ועד מהרה ניצב בפני סכנת פשיטת רגל. מיהר הגביר ונסע אל הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב ושפך את צרתו בפניו. "דבי, אם לא תפעלו לי ישועה במהרה, חלילה אאבד את כל כספי וממוני".

הרבי ר' מנדל ציווה להביא לו בקבוק יין שרף מחנותו של הגוי המתחרה, הגביר עשה כדבריו והביא לו בקבוק, הרבי מרימנוב נטל לידיו את הבקבוק

נעטפו במיומנות בתוך גליונות נייר חומים והוגשו ללקוחות שיצאו מרוצים אל הרחוב הסגירי.

קהל הלקוחות היה ססגוני, מחסידים גליציאנים מלאי צורה, חבושי קסקטים שחורים שמתוכם משתלשלים שתי פאות מסולסלות ועד, להבדיל, גויים מקומיים פרועי מבע, כולם כולם נדחסו בחנות האוכל של ר' מוטל ניימאן, היהודי הנלבב הידוע גם לראש הקהל של עדת חסידיו באבוב.

חנות האוכל של ר' מוטל ידועה בקרב כל העיר לטובה, בזכות האמינות והאיכות הבלתי מתפשרת בטיב המזון ובכשרותו, גם הגויים יודעים שכאן הם יקבלו את הסחורה הטובה ביותר.

באחד הבקרים כשהגיע ר' מוטל לחנות ציפתה לו הפתעה. חבורת פועלים שקצים פשטה על החנות הישנה - נטושה שמול חנותו, מצדו השני של הכביש, במרחק מטרים בודדים. הפועלים הסתערו על החנות הישנה, קילפו את הקירות, טייחו וסיידו בקדחתנות.

"מה הולך להיפתח כאן?" ניגש אליהם ר' מוטל ומתעניין בסקרנות.

הפועלים לובשים פנים של שיות תמימות, "לא יודעים כלום, אנחנו רק משפצים".

"מי שכר אתכם?"

"אדם בשם טוקשוביץ" השיבו בקצרה.

ככל שהתקדם קצב העבודות והשיפוצים, החל ליבו של ר' מוטל לדאוג. הריהוט שהובא לחנות לא נראה כמו ריהוט של חנות בגדים או צעצועים, הוא הזכיר לו מאוד את... החנות שלו בעצמו.

זה נראה בדיוק כמו שחנות אוכל גדולה אמורה להיראות.

"לא ייתכן שמישהו יפתח חנות בדיוק כמו שלי ממולי" ניסה ר' מוטל להרגיע את עצמו, אך ליבו לא נרגע.

הספק נפשט בתוך כמה ימים כששלט עץ גדול נתלה מעל החנות "מרכז האוכל הענק של טוקשוביץ". אשר יגור ר' מוטל בא לו. חלום הבלהות שלו התממש.

החנות החדשה לא הייתה 'מתחרה' הוגנת עם ר' מוטל, היא איימה לבלוע אותו על כרעיו ועל קרבו. מתברר שהגוי טוקשוביץ, בעל החנות החדשה, למד היטב את המלאכה, עשה שיעורי בית רציניים בטרם פתח את חנותו.

'מרכז האוכל הענק' לא השאיר סיכויים רבים לחנותו של ר' מוטל שנראתה לעומתה כקוסק ישן לעומת סופר מרקט חדיש. "רק גוי יכול לעולל דבר שפל כזה" נדהם ר' מוטל עד עמקי נשמתו, "לפתוח חנות כזו מול חנות קיימת..."

ועד מהרה, כצפוי, הוא החל להרגיש את התוצאות בכיסו.

ידידיו של ר' מוטל אמנם שמרו לו אמונים והמשיכו לקנות בחנותו הוותיקה, אבל היו רבים ובמיוחד הלקוחות הלא יהודים שעברו מיד אל החנות החדשה והמרווחת, כשהם נהנים מהמגוון הגדול, מהשפע ומהוויית הקנייה.

מחזור הכספים החדשים של ר' מוטל צנח פלאים כבר על החודש הראשון. לראשונה בחייו הוא חש שפרנסתו תלויה על חבל דק שעומד להיקרע בכל רגע. משפחה ברוכה יש לו לר' מוטל, החנות היא מקור הפרנסה היחיד שלו.

אם לא יקרה נס, תוך שבועות ספורים הוא ייאלץ לסגור את חנותו על מסג ובריה. ומהיכן יביא פרנסה לביתו?

בלית ברירה ניסה ר' מוטל לנקוט בצעד חסר סיכוי, לדבר אל ליבו האטום של מתחרהו הגוי, לשכנע אותו לפתוח את חנותו באזור מרוחק יותר. טוקשוביץ בתגובה פרץ בצחוק מרושע, סיגר העבודה המצוחצח שלו היטלטל אנה ואנה ואיים להתפוצץ מרוב צחוק.

**שבר אותו לשני
חצאים והריח
אותו כשהוא קורא
בפליאה, באותה
מטבע לשון מופלאה:
"וכי זהו לחם ראוי
למאכל? הרי הלחם
הזה מקולקל, אין לי
ספק שהמאפייה הזו
לא תזיק לך, ר' זלמן,
אל תפחד כלל..."
וכך היה. תוך כמה
ימים החלו המאפים
בחנותו של הגוי
להתקלקל, הבצק
לא תפח, הטעם
פשוט לא היה מוצלח,
משהו השתבש...**

כל אשר לו סנפיר וקשקשת:

**האורח הנעלה שהגיע במפתיע לשבת...
ומה ביקש בתחנונים אחרי השבת...**

**מאז ומעולם יקרה בעיניה סעודת השבת. דרכה שאין
היא מסתפקת במאכלים רגילים, אלא מתאמצת
לחפש מאכלים משובחים כדי להרבות את עונג
השבת. ולפתע זיהו עיניה את שחיפשה: דג נדיר ובעל
טעם מיוחד, יוצא דופן בגודלו. "זה דג שראוי לכבד בו
את השבת", שמחה האישה.**

**היא ניגשה בזריזות אל הדוכן וביקשה לקנות את הדג.
המוכר נקב בסכום גבוה, אבל האישה לא נרתעה
מהמחיר היקר. שום דבר לא עמד בעיניה אל מול
כבודה של השבת. נפרדה האישה מסכום הכסף
וקיבלה לידיה את הדג המשובח.**

**בבואה לביתה עמלה האישה על ניקיון הדג, ולאחר
מכן תיבלה אותו ושפתה קדרה על האש. כל אותה עת
רחשו שפתיה תפילה לקב"ה: "אם זכיתי להשיג דג
גדול ואיכותי כל-כך, אנא זמן לנו אורח חשוב ומכובד
לשבת".**

תכונה של בוקר ערב שבת-קודש עמדה בחלל השוק. יהודים התרוצצו
בקדחתנות בין הדוכנים, משלימים את קניית מצרכי השבת, ממלאים את
סליהם דגים, בשר, פירות וירקות.

בין הקונים הייתה גם אישה צדקת אחת, נכדתו של הגאון רבי יעקב
עמדין. זו זכתה להינשא לתלמיד חכם מופלג, שגם ראה ברכה בעסקיו, וכך
היו תורה וגדולה על שולחנם.

סמוך לדוכן הדגים עצרה האישה ובחנה את שללם של הדייגים, שהיה
פרוש בתצוגת ראווה על השולחנות הארוכים: שורות-שורות של דגים טריים
ומשובחים.

מאז ומעולם יקרה בעיניה סעודת השבת. דרכה שאין היא מסתפקת
במאכלים רגילים, אלא מתאמצת לחפש מאכלים משובחים כדי להרבות את
עונג השבת. ולפתע זיהו עיניה את שחיפשה: דג נדיר ובעל טעם מיוחד, יוצא
דופן בגודלו. "זה דג שראוי לכבד בו את השבת", שמחה האישה.

היא ניגשה בזריזות אל הדוכן וביקשה לקנות את הדג. המוכר נקב בסכום
גבוה, אבל האישה לא נרתעה מהמחיר היקר. שום דבר לא עמד בעיניה אל
מול כבודה של השבת. נפרדה האישה מסכום הכסף וקיבלה לידיה את הדג
המשובח.

בבואה לביתה עמלה האישה על ניקיון הדג, ולאחר מכן תיבלה אותו
ושפתה קדרה על האש. כל אותה עת רחשו שפתיה תפילה לקב"ה: "אם זכיתי
להשיג דג גדול ואיכותי כל-כך, אנא זמן לנו אורח חשוב ומכובד לשבת".

נוסף על מצוות עונג שבת הייתה עוד מצווה חביבה בעיניה – מצוות

פתח אותו והריחו ומיד עיווה את פניו כמי שהריח בקבוק של חומץ.
"וכי איזה טיפוש יקנה יין שרף כזה" קרא הרבי מרימנוב, "והרי טעמו פגום,
מקולקל, אי אפשר להכניסו לפה"... הדברים יצאו מפיו של הצדיק ברימנוב
ובלעמבערג הרחוקה נפל דבר, לפתע פתאום החלו הלקוחות שהיו מרוצים
עד כה, להתלונן שיין השרף של הגוי מקולקל, אינו ראוי לשתיה, טעמו
נורא.

אחד אחרי השני הם חזרו לחנותו של היהודי, הפכו שוב ללקוחותיו
הקבועים כשהם מותירים מאחור את הגוי עם חביות מלאות ללא דורש. לא
עברו ימים רבים ואותו גוי נאלץ לסגור את חנות היין, ואילו הסוחר היהודי
העשיר המשיך להרוויח כבימים ימימה.

בעל הדברי חיים סיים את סיפורו, הרים מהשולחן את כיכר הלחם
שהובאה מווישניצא, שבר אותה לשני חצאים והריח אותה כשהוא קורא
בפליאה, באותה מטבע לשון מופלאה: "וכי זהו לחם ראוי למאכל? הרי
הלחם הזה מקולקל, אין לי ספק שהמאפייה הזו לא תזיק לך, ר' זלמן, אל
תפחד כלל!"

וכך היה. תוך כמה ימים החלו המאפים בחנותו של הגוי להתקלקל, הבצק
לא תפח, הטעם פשוט לא היה מוצלח, משהו השתבש.

לא הועילו כל ניסיונותיו לשרף, כל החומרים והתבלינים שהוא ניסה לערב,
לא עזר גם המהנדסים והמכונאים שהוא הביא כדי לבדוק את המכונות
והתנורים, התברר שכולם פועלים היטב, אין שום בעיה ולמרות זאת, באורח
משונה, המאפים היוצאים מהם אינם אכילים.

תושבי ווישניצא לא נשאר לרעוב, הם חזרו בהמוניהם למאפייתו הישנה
והטובה של ר' זלמן, שבו למלא את שקיקיהם בלחמיו ומאפיו הטריים,
תוך זמן קצר נאלץ הגוי לסגור את המאפייה ולר' זלמן האופה באה הרווחה
כמקדם.

הרבי בעל הקדושת ציון מבאבוב ז"ע סיים לספר את הסיפור המופלא,
והנה אך יצאו המילים האחרונות מפי הרבי ולפתע נשמעו צעקות רמות
מהרחוב, המולה רבה בקעה מבעד לחלונות, לא עברו כמה רגעים ודלת בית
המדרש נפתחה לרווחה.

"זה עתה נפלה שריפה בחנותו של טוקשוביץ" סיפרו כמה חסידים שהגיעו
מהרחוב. "להלכות משתוללים בחנות, מכבי האש נאבקים בשריפה אך ללא
הועיל, האש עושה שמות בחנות".

בעל הקדושת ציון ציווה להוריד מיד את הדגים המלוחים מהשולחן
ולברך חיש 'ברכת המזון', כשהוא מזרז את חסידיו להיחפז ולסייע במלאכת
כיבוי השריפה לבל תתפשט חלילה בעיר.

אחרי שעות ארוכות של מאמצי כיבוי הצליחו לגבור על האש ולהשיג
שליטה.

אבל לחנותו של טוקשוביץ זה כבר לא עזר. האש שרפה את המקום עד
היסוד, החנות החדשה

והמושקעת ירדה לטמיון ופרנסתו של ר' מוטל חזרה למקומה.

מקור: על פי הקדמת הספר 'בית צדיקים יעמוד – באבוב', מפי הגה"צ רבי
אברהם אנגלרד זצ"ל אב"ד דאברא.

(הסופר הרב שמעון טייקוצקי)

הכנסת אורחים. ביקשה אפוא האישה שכשם שזכתה להשיג דג מיוחד זה, לענג בו את סעודת השבת, כך יזכה אותה ה' באורח חשוב לכבוד שבת המלכה, שגם הוא יתענג מדג נדיר זה, בבחינת מצווה גוררת מצווה.

הזמן חלף. הכנות השבת הסתיימו, והשבת כבר כמעט פרשה את כנפיה על העיר. בליבה של האישה פיעמה התקווה שאולי בכל-זאת תזכה לקיים את מצוות הכנסת אורחים, שבה חשקה כל-כך, ואז תהיה שמחתה מושלמת. לפתע נשמע קול עגלה עוצרת סמוך לביתה. הביטה האישה מבעד לחלון, ולהפתעתה ראתה יהודי זקן והדור פנים יורד ממנה ופונה לביתה. פניו הפיקו טוהר וקדושה, והאצילות ששיווה מראהו העידה כי מדובר באיש צדיק ומורם מעם.

חזוה גדולה מילאה את ליבה של האישה. בלב נרגש מיהרו היא ובני משפחתה לפתוח את ביתם לפני האורח החשוב, אף שלא ידעו את זהותו. האיש נמנע מלהציג לפני מארחיו את עצמו ואת פשר בואו, והללו נמנעו מלשאול שאלות. על-אף הסקרנות שאפפה אותם התייחסו לאורחם ביראת כבוד.

הם לא ידעו כי גם האורח, הלוא הוא רבי יצחק מדרוהוביץ', אביו של רבי מיכל מזלוצ'וב, אינו יודע כלל לשם מה בא לעיר הזאת ולבית הזה. מלכתחילה התכוון לעשות את השבת בביתו, עם בני משפחתו, ופתאום נצטווה מן השמים להיטלטל לכאן.

כל השבת טרחו המארחים ככל שביכולתם להנעים את שהייתו של האורח במחיצתם. הוא מצידו גמל להם בדברי תורה משובבי נפש, שהשמיע במהלך סעודות השבת. התנהגותו הקדושה הביאה אור מיוחד לכל בני הבית, והללו הביטו בהשתאות בצדיק האלמוני

שהשתכן בביתם למשך השבת. לאחר הסעודה השלישית ערך רבי יצחק שאלת חלום, וביקש לדעת לשם מה נשלח לביתה של משפחה זו. האם מוטל עליו למלא משימה רוחנית כלשהי?

התשובה שקיבל הפתיעה אותו. דע לך, אמרו לו, שהגעת לכאן רק כדי לשמח את בעלת הבית, בת קדושים וצדקת גדולה כשהיא לעצמה, שבערב שבת טרחה וקנתה דג מובחר לפאר בו את שולחן השבת, ולאחר מכן הרבתה להתפלל ולבקש מה' שישלח לה אורח חשוב, שיאכל מן הדג. לכן נשלחת לשבות כאן, במענה לתפילתה ולבקשתה של האישה הזאת.

נפעם רבי יצחק מדרוהוביץ' למשמע הדברים. בשמחה התפלל ערבית וערך הבדלה. לאחר מכן הזמינו אותו בעלי הבית לסעודת 'מלווה מלכה', והוא נעתר בשמחה.

כשסיים את סעודת 'מלווה מלכה', ליוו המארחים את רבי יצחק למרכבה שהמתנה לו כדי לצאת בחזרה לביתו, וביקשו להיפרד ממנו לשלום. הם היו נרגשים על הזכות לארחו, ולא חדלו מלהודות לו על ששבת במחיצתם. עם זה, סימן שאלה ברור ריחף על פניהם: מיהו האורח ומדוע בחר לשבות בביתם?

הבחין רבי יצחק בתמיהתם של בני המשפחה, ופנה אל האישה ואמר: "אני מודה לך מאוד על הסעודות המשובחות ועל כל טרחתך למעני, אך אנא, מבקשך אני שתחדלי מלהתפלל בערב שבת שיזמן לך הקב"ה אורחים מיוחדים, שכן בגלל תפילתך נצטווייתי לצאת מביתי כדי להיות לכם לאורח ולעשות עמכם את השבת..."

(גל שיחת השבוע)

**"אני מודה לך
מאוד על הסעודות
המשובחות ועל כל
טרחתך למעני, אך
אנא, מבקשך אני
שתחדלי מלהתפלל
בערב שבת שיזמן
לך הקב"ה אורחים
מיוחדים, שכן בגלל
תפילתך נצטווייתי
לצאת מביתי כדי
להיות לכם לאורח
ולעשות עמכם את
השבת..."**

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמיצת עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בנות המילים
'אור תורה' | 'זרות חיים'
הערות, ציטוטים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר הי"א האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול'
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 | אירופה: 44-20-8806-0176 | אידושה: 1800-22-55-66
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

פנינים על הפרשה:

בשביל ממון שיש לו הרבה. ואוי לו אוי לנפשו, בשלמא אם מרבה בצדקות ובגמילות חסדים, ראוי לשבח, ואם לאו, אדרבא מתר להרבות בגנותו, וקרי עלה (משלי י ז) 'ישם רשעים ירקב': (פיתוחי חותם פרשת שמיני)

עונש הנמוע מלתת צדקה

רחוק מרשעים ישועה כי חקיך לא זרשו (תהלים קיט קנה). אפשר לומר, שהרשעים שאמר כאן הם המקצנים והם אבירי לב מן הצדקה, שיש להם ממון וקופצים זיהם מלתת, ואף על פי שאין עבדות אחרים בידם מכל מקום רשעים הם:

והנה רבותינו זכרונם לברכה אמרו (זוהר ח"א סה:): שפעם אחת קורא לבני העולם (תהלים מט ב) 'ישבי חלד', ופעם אחת קורא להם (ישעיה לח יא) 'ישבי חלד', ואמרו, שהטעם הוא, שבני אדם שחושבים העולם הזה עקר ותאותם לקבץ ממון ולצבר הון, ואינם רוצים להנות לעניים ולתלמידי חכמים, אלו מעשיהם כמעשה החלדה שגונבת וחוטפת ובאה חלדה אחרת או היה אחרת וחוטפת והיא לא נהנית בו, כך מעשיהם של בני אדם הלהוטים אחר הממון לקבץ אותו ואינם מהנים עצמם ממנו בנתינת צדקה ובגמילות חסדים, וסוף סוף יבואו זרים ויאכלו אותו, ולאילו קרא 'ישבי חלד', ועליהם אמר דוד המלך עליו השלום נמי 'האזינו כל ישבי חלד', ועליהם נמי סים המזמור ואמר (שם פסוק יא) 'ועזבו לאחרים חילם', שהכונה שאפלו זרעם אין נהנים ממנו כי אם אחרים:

אמנם בני אדם שהם מחשבים כל הבלי העולם הזה אין בו ממש, ויודעים שהעולם הזה הבל וריק, והעקר הוא העולם הבא, וידם תמיד פשוטה ופתוחה לצדקה ולגמילות חסדים, ואין תאותם כלל לקבץ הממון, לזה קורא 'ישבי חלד', לשון מגיעה, שמונעים עצמם מתאות עולם הזה ומתאות קבוץ הממון, אלו נקראים 'ישבי חלד': (מעגלי צדק, אות ר"ש)

טעות הסובר שצדקה תגן עליו מעבירות שבידו

למה אידא בימי רע עון עקבי יסובגי, הבטחים על חילם וברב עשרם יתהללו, אח לא פדה יפדה איש לא יתן לאלהים כפרו, ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם (תהלים מט ו-ט). אי נמי אפשר לפרש באופן אחר, דיש סוג בבני אדם כששומעים שמצות הצדקה מעלה, אומרים, אנו

המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר

ואת שעיר החטאת דרש דרש משה וגו' (ויקרא י טז). כתב רבנו חיד"א זכרונם לברכה בנחל קדומים, דרש חצי התורה בתבות, דרש בסוף שיטה, ודרש בראש שיטה (מסכת סופרים פ"ט ה"ב), וכתב רמז על זה משם אחרים ומשמו. ואני בעניי אמר אם אפשר, להוסיף רמזים אחרים. דהנה אמר התנא עליו השלום (אבות פ"ד מ"ט) המקיים את התורה מעני, סופו לקיימה מעושר. וזהו הרמז, דרש בסוף שיטה, כעני שהוא יושב אחרון שבאחרונים, כך אם היה האדם עני ואפלו הכי היה דורש בתורה ומקיימה ולא בטלה, כך אם יהיה עשיר וראש לאנשים, כדרש השגיה שהיא בראש שיטה, אפלו הכי אינו מבטל תורה ודרש ידרש בה, מאחר שלא בטלה מעני:

(פיתוחי חותם, פרשת שמיני)

בגנות המערים ונמוע מלתת צדקה

ואת החסידה האנפה למינה (ויקרא יא יט). בא לרמז שיש מין בבני אדם שמראה חסידות בכל מעשיו, מראה עצמו ענו ושפל ועלוב ומתפלל, וכונתו בכל אלה, כיון שיש בידו ממון עושה כך כדי שלא ידחקו אותו לתן בצדקה דבר גדול, ולפעמים, כשאומרים לו לתן אפלו פחות מערכו, מתרגז וצועק ואומר שארע לו חסם. ואם כן היכן חסידותו, היכן ענותנותו, היכן תפלותו, אין זה אלא מכבה האש בתבן, וכל מה שעושה אינו כי אם מן השפה ולחוץ, וכשצועק על ענין הצדקה, בזה נתגלה קלונו ונתפרסמה חטאתו, ואל תאמין בו:

זה שנאמר ואת החסידה, דהינו העושה עצמו חסיד בכל מלי וכשבא למדת הצדקה מתאנף ומתקצף וצועק, וזהו האנפה, שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין סג). שהיא דיה רגנית, זה מין בפני עצמו, אל תלמד ממנו ואל תאמין בחסידותו, כי הכל בטל ומבטל:

(פיתוחי חותם פרשת שמיני)

עשיר ונכבד שאינו נותן צדקה - מותר לגנותו

ואת הדוכיפת ואת העטלף (ויקרא יא יט). הדוכיפת, אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם) הודו כפות. כך יש בעל ממון שכונתו שיהיו מכבדים אותו בני אדם וירבו לספר בשבחיו

עצות וסגולות:

תשובה (א')

אין שום דבר העומד נגד התשובה

והנה הגידו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי פאה פ"א ה"א) דאין שום דבר עומד בפני התשובה. אמנם אם יעשה תשובה מעלה כראוי נמחק ונמחל העון לגמרי כל יזכר ובל יפקד (יומא פו:).

(מעגלי צדק, אות דל"ת, ד"ה דודי ירד)

אם יתחרט על מעשיו - ה' יסלח לו

כשאדם שב ומתחרט לפני המקום ברוך הוא וסולח ומוחל לו על כל מה שחטא ופגם. (מעגלי צדק, אות גימ"ל)

תשובה מועילה גם בעת זקנה

אף על פי שרב ימיו של אדם עברו בעברות ונתעורר כבן ששים שנה או שבעים לשוב, כל יסתפק לומר שאין תשובתו מועלת, ואפלו אם תרצה לומר מועלת לא מהניא כל כך להורישו גן עדן מאחר שכבר נכתב ונחתם למעלה בספר רשעים, אל ידמה כן, כי אם בשובו בתשובה שלמה, ובפרט אם שוב מאהבה, כל עונותיו וכל פשעיו לא יזכרו, ואדרבא, העונות שעברו עליו יחשבו לו כאלו עשה אותם מצות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פו:): השב מאהבה הזדונות נעשות לו כזכיות.

(פיתוחי חותם פרשת נח, ד"ה מן הארץ (הוא))

תשובה המועילה ביותר בעודו צעיר

אם נתעורר האדם בימי העמידה וחזר בתשובה שלמה, זו היא התשובה המעלה, שעדין הוא בתקפו וגבורתו וכבש את יצרו לעשות רצון יוצרו (ע"ז יט.). והנה מי שחזר בתשובה בעודו חזק ואמיץ, דומה כמי שעושה רסן לסוס כדי שלא יתגבר עליו.

(פיתוחי חותם שם)

החוזר בתשובה, ה' יענה בקראו אליו

מי שהוא עושה תשובה וחזר מחטאיו כראוי, כשקורא להקדוש ברוך הוא בעת צרתו עונתו, וכמו שנאמר בנביא (ישעיה נה ז) 'יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו וישב אל ה' וידחמנו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח. הרי משמע בפשיטות דכשהאדם עושה תשובה, צועק אל השם ועונה.

(מעגלי צדק אות ר"ש, ד"ה רחוק מרשעים)

על ידי התשובה קונה עולמו כקודם החטא

ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם, בא לומר כי כל הענינים שזכרנו על הלוהטים אחר המזון ובוטחים להנצל בטענתו, וכתבנו שאין להם הצלה באותו עולם, וכל זה לא חזרו בתשובה, אבל אם חזרו ותקנו מה שעוונתו הכל מחול להם, ויקנו עולמם כקדם החטא. ואמר דוד המלך עליו השלום כי בעודם בחיים רפואתם קרובה על ידי תשובה, ויכולים לפדות נפשם בדבר מעט על ידי תשובה, אבל אם לא שבו מדרך הרעה כל מזון שבועולם לא יפדם, וזה שאמר ויקר פדיון נפשם, דהיינו שאין להם פדיון, ובזה וחדל לעולם דהיינו נמנע מאותו עולם:

(דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

שסגלו בחילם, וברב עשרם יתהללו, שהם מרבים הצדקה ובוטחים בזה, ואומרים יכולה מצוה זו שתגן עלינו, וכל מה שחפץ לבנו אנו עושים. לזה אמר כי בשחון של שוא הוא זה, ואין לכם ממש באותו עולם כלל, כי אף שהוא העני שהיית זן ומפרנס כמו שכתוב (דברים טו יא) 'לאחרי לענייך', והיית בוטח בו שהוא יצילך בזכותו באותו עולם, לריק יגיע, לא פדה יפדה איש. ולא יעלה בדעתך לומר כשם שהעני היה ראוי למות ברעב והצלחתי אותו ממות, כך אני יציל את נפשי באותו עולם, כי נפש תחת נפש' אמרה תורה (שמות כא כג), וממילא כפר נפשי היא נפש העני שהחייית. לזה אמר אין האמת כך, כי לא יתן העני לאלהים כפרו של העשיר, מטעם שכתבנו, כיון שעושים כל עברות שרוצים ובוטחים על מדת הצדקה, אין מועלת להם כלום:

מרבים במצות הצדקה יותר מכחונן, וכל תאווננו אנו עושים, כי מצות הצדקה תגן עלינו בעולם הזה ובעולם הבא, והם בעוונתינו הרבים מלאים בכל מיני עברות, ובוטחים על מצות הצדקה. וסברתם נפסדת ונמאסת, כי אף על גב דאמרו רבותינו זכרונם לברכה אין עברה מכבה אותה כשאר מצות, (אבל) [הוא דוקא] אם אתרע ונאנס באיזה עברה לפי שעה, אותה עברה אינה מכבה למצות הצדקה, לא בקם במזיד לכתחלה ועושה עברות ואומר שמצות הצדקה תגן. כי הרי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פה:): האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה כיון שאומר לכתחלה אחטא, זה שעושה במזיד ואינו חושב לשוב כלל, רק בוטח במדת הצדקה על אחת כמה וכמה שאין לו כפרה עולמית: וזה שאמר הפתוב הבטחים על חילם על ממונם

נביאים וכתובים מאירים בברזל

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 073-2951871

אוצרותיהם של מגידים

כפרי שהלך בפעם הראשונה לעיר הגדולה לראות שם סרט. התמונות שהיו על המסך היו נראות חיות ומוחשיות. הוא נהנה מכל רגע. דבר אחד קטן העציב את רוחו: החשך ששרר באולם... לאחר דקה או שתיים, נשפכה נהרה על פניו. הוא נזכר שבתרמילו מנח פנס. הוא הדליק את הפנס והפנה את אורו לכיוון המסך. לפתע, כל התמונות שעל המסך נעלמו, ומכל קצות האולם הפנו לעברו צעקות: "מה אתה עושה? השתגעת? כבה מיד את הפנס..." הכפרי נסה להצטדק: "בסך הכל רציתי לראות קצת יותר טוב". אלא שהקהל לא היה סבלני כלפיו: "הוי, כפרי שוטה! אינך מבין שאת כל המראות הללו נתן לראות רק כשיושבים בחשך? כשמדליקים אור - הכל מתפוגג ונעלם".

הגאון רבי שלמה לוינשטיין: תפקידנו בעולם: להדליק את הפנסים, להוכיח שכל העולם הזה הוא הבל ורעות רוח, ועל ידי כך להגיע אל הקדושה - ומשל מאלף מהכפרי שהדליק אור באולם חשוק...

הוא נזכר שבתרמילו מנח פנס. הוא הדליק את הפנס והפנה את אורו לכיוון המסך.

לפתע, כל התמונות שעל המסך נעלמו, ומכל קצות האולם הפנו לעברו צעקות: "מה אתה עושה? השתגעת? כבה מיד את הפנס..."

הכפרי ניסה להצטדק: "בסך הכל רציתי לראות קצת יותר טוב". אלא שהקהל לא היה סבלני כלפיו: "הוי, כפרי שוטה! אינך מבין שאת כל המראות הללו נתן לראות רק כשיושבים בחשך? כשמדליקים אור - הכל מתפוגג ונעלם".

וזהו בדיוק מה שעושה היצר הרע. הוא מציג בפני האדם תמונות מרהיבות של תאוות, הכל בצבעים ורדים ומושכים. אולם כשאדם מעלה אור בעיני שכלו, מדליק את פנס ההתבוננות שבלבו - הוא מבחין שהכל היה מצג שוא, חזיון תעתועים, כלום אחד גדול.

זהו תפקידנו בעולם: להדליק את הפנסים, להוכיח שכל העולם הזה הוא הבל ורעות רוח, ועל ידי כך להגיע אל הקדושה.

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א -

ומתוך האור

לקדשה.

משל למה הדבר דומה, לכפרי שהלך בפעם הראשונה לעיר הגדולה לראות שם סרט. התמונות שהיו על המסך היו נראות חיות ומוחשיות. הוא נהנה מכל רגע. דבר אחד קטן העציב את רוחו: החשך ששרר באולם... לאחר דקה או שתיים, נשפכה נהרה על פניו.

והתקדשתם והייתם קדשים (יא, מד).

תפקידנו בעולם הוא: "והייתם קדשים" - לקדש ולטהר את כל מעשינו ומחשבותינו. חוץ מזה - הכל הבל הבלים.

עני הסתובב ברחובה של עיר ביום השבת, והנה הוא רואה על הרצפה שטרות של כסף. הנסיון היה גדול: מצד אחד אסור מוקצה, ומצד שני יש לו בלי עין הרע משפחה מרובת ילדים ששואלים לחם. לבו נטה לקחת את השטרות, שכן אסור מוקצה הוא רק מדרבנן, וחסד עם בני משפחתו הוא דאורייתא... בצעדים, מהוססים קמעא, הוא נגש לטול את השטרות...

לפתע עבר שם בן אדם שאמר לו: "אינך רואה שכל השטרות הללו אינם שטרות אמתיים?" ברגע אחד פרחו ונעלמה כל התאוה... הוא ודאי לא יעבור אסור עבור שטרות מזויפים!

כך צריכה להיות ההסתכלות על כל תאוות העולם הזה, על כל הנסיונות שאדם מוצא את עצמו עומד בפניהם: לחשוב שהכל מזויף! הכל הבל העולם הזה ותעתועי היצר. אם יחשב כך - תתבטלנה התאוות מאליהן, ואדם יוכל להגיע

אוצרותיהם של מגידים

הוא עקב אחרי הילד וראה שהוא הופך את החבילה לכל הצדדים, לכל הכוונים, מחפש את ה"הכשר". וכשנוכח לראות שאין הכשר - הניח בשקט את החבילה בפח האשפה. בעל בית החרשת התרגש מאד. הוא רגיל שכל מי שמקבל שוקולד כזה לידו - בולע אותו מיד, בלי יכלת להתאפק. והנה כאן, ילד קטן, מסוגל להתאפק, לבדוק תחלה את כשרותו, ואף לותר עליו כליל משלא מצא עליו את ההכשר.

"אם יש ילד שמסוגל להתאפק ולא לאכל את השוקולד היקרתי שלי רק בגלל שאין עליו חותמת" - אמר בעל המפעל - "סימן שאלקים אמת ותורתו אמת", וחזר בתשובה.

הגאון רבי מאיר צימרוט: השפעת המאכלים על אוכלם - לטוב ולמוטב, עובדות וסיפורים מרתקים בענין זה.

את השוקולד היקרתי שלי רק בגלל שאין עליו חותמת" - אמר בעל המפעל - "סימן שאלקים אמת ותורתו אמת", וחזר בתשובה. מה שלא עשו ההרצאות - עשה השוקולד.

שמירה מיחדת מפני מאכלות אסורות

חז"ל אומרים, שהקב"ה לא מביא תקלה, בעיני מאכלות אסורים, אפלו על בהמתם של צדיקים, וקל וחומר שלא על הצדיקים עצמם. יש עליהם השגחה מיחדת שלא ישלחו במאכלות אסורים.

ספר אברך ממודיעין עלית על סבא שלו, יהודי חרדי, שלא עליו היה סגי נהור. פעם אחת הוא לוח את הסבא לחתנה משפחתית, ואחיו של הסבא, חלוני, התישב לידו. האח החלוני פתח בקבוק יין, מזוג כוס לאחיו החרדי, ואמר: "הבה נשתה יחד לחיים לכבוד השמחה". הבעיה היתה שהאח הזה היה, ה' ירחם, מחלל שבת בפרהסיא, ואם הוא פותח את בקבוק היין - היין אסור בשתייה, כמו יין נסך.

הנכד עמד בפני דילמה קשה: מצד אחד הוא לא יכול לתת לסבו לשתות מהיין האסור. מצד שני לא נעים לו להגיד לסבא שהדוד החלוני נגע ביין והפך אותו ליין נסך. הוא החליט לחכות לרגע האחרון: כשהסבא יגיש את הכוס לפה - יעיר לו בעדינות, אבל כל עוד שהכוס עומדת עדין על השלחן - הוא לא אומר כלום.

והנה, הוא רואה שסבא שלו מרים את הכוס כדי לשתות, ובדיוק באותה שניה נפל זבוב לתוך הכוס. הוא צעק: "סבא! אל תשתה! יש זבוב בתוך הכוס..."

זוהי דגמא לשמירה המיוחדת שיש על צדיקים מן השמים שלא ישלחו במאכלות אסורים.

(הגאון רבי מאיר צימרוט שליט"א - דורש טוב ויקרא)

זוה לא תאכל, ולזה שאינו לחיים אמר: 'כל דבעי הבו ליה'. כך עובדי כוכבים שאינן לחיי העולם הבא, כתיב בהם: 'כירק עשב נתתי לכם את כל, אבל ישראל שהם לחיי העולם הבא - זאת הבהמה אשר תאכלו'.

גוי לא בודק מה הוא מכניס לפיו, מותר לו הכל, חפשי. יהודי לא מכניס לפיו כלום לפני שהוא בודק את ההכשר.

מספרים על בעל בית חרושת יוקרתי לשוקולדים שחזר בתשובה בזכות זה. הוא השתתף בסמינר ובמהלכו הוציא מכיסו חבילת שוקולד והגיש אותה לבן של אחד המרצים. הוא עקב אחרי הילד וראה שהוא הופך את החבילה לכל הצדדים, לכל הכוונים, מחפש את ה"הכשר". וכשנוכח לראות שאין הכשר - הניח בשקט את החבילה בפח האשפה. בעל בית החרשת התרגש מאד. הוא רגיל שכל מי שמקבל שוקולד כזה לידו - בולע אותו מיד, בלי יכלת להתאפק. והנה כאן, ילד קטן, מסוגל להתאפק, לבדוק תחלה את כשרותו, ואף לותר עליו כליל משלא מצא עליו את ההכשר.

"אם יש ילד שמסוגל להתאפק ולא לאכל

אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תשמואו בהם ונטמתם בהם (יא, מג).

מי היה הראשון בעולם שאכל מאכלות אסורים? התשובה: אדם הראשון! היה אסור לו לאכל מהעץ והוא אכל, וטראו למה הוא גרם, הוא הביא מיתה לעולם!

ומי היה הראשון בעולם שנוהר ממאכלות אסורים - שניסו להכניס לו בכח מאכל אסור לתוך הפה, והוא סגר את הפה? התשובה: משה רבנו! בתיה בת פרעה נסתה להביא לו מינקת מצרית, אך הוא סגר את פיו ולא רצה לינק. אמרו המצריות: לכל הפחות נשים לו קצת חלב על השפתים, קצת על הלשון, שיטעם טעם חלב... אבל כשמשוה רבנו גדל, הוא הניח את ידו, שהוסטה על ידי המלאך ונגעה בגחלים, בתוך פיו, בדיוק באותם מקומות שהמצריות הניחו עליהם את טפות החלב, וכך נטהר פיו ולשונו. החלב המצרי היה עלול חלילה לטמטם את לבו, ושוב לא היה יכול לקבל את התורה.

אלישע בן אבויה היה אחד מארבעת התנאים הקדושים שנכנסו לפרדס, אלא שהוא יצא לתרבות רעה. שאלו אותו למה זה קרה לו, והוא השיב, שפעם אחת אמו, בהיותה מועברת, עברה ליד עץ תפוחים של עבודה זרה והריחה. כתוב בהלכה, שאשה מעברת שמריחה ריח של מאכל ביום הכפורים - נותנים לה לאכל ממנו, משום שאם לא תאכל - זו סכנה לה וסכנה לעובר! אמר אלישע בן אבויה: למרות שהיה מותר לאמי לאכל את התפוח, מכל מקום הוא נכנס בי כמו ארס של נחש, והוא שגרם לי שיעאיתי לתרבות רעה. צא ולמד למה גרם תפוח אחד של איסור!

חזר בתשובה בזכות השוקולד

רבותינו אמרו במדרש (ויקרא רבה יג, ב): "משל לרופא שנכנס לבקר שני חולים, אחד לחיים ואחד למיתה. לזה של חיים אמר: 'זה תאכל

אוצרותיהם של מגידים

הוא התכוון לצעוק כמו שצריך על הנהג המופקר: "איך אתה נוהג? אתה בכלל יודע לנהג? מי נתן לך רשיון?", אך אז נפתחה דלת הרכב הפוגע, ומתוכה הגיח כושי ענק שהתנשא לגבה שני מטר. המלים החריפות שעמדו על קצה לשונו נעלמו לאי שם, ובמקום זאת הוא פנה אל הענק בחיוך מבין: "לא נורא, זה יכול לקרות לכל אחד! תגיד, יש לך ביטוח?" הענק הואיל בטובו להניד בראשו. "אם כן, הכל בסדר", אמר היהודי. הוא נטל מהענק את פרטיו ומהר לנסוע לדרכו.

הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א: ברגע שהאדם מפנים שהקב"ה "עשה עושה ויעשה לכל המעשים", כלשון העיקר הראשון בשלשה עשר עיקרי האמונה - הוא לא יכעס לעולם. הקב"ה זימן לו עגמת נפש מחמת מעשיו, גם אם אינו יודע על מה זה מגיע לו.

ועכשו הוא מדבר אליו בנימוס ובחיוך?
מה התשובה? יש כאן ענק! אם הוא יצעק עליו - הוא פשוט יתפוס אותו בידיו וימעך אותו, אז אין לו ברירה אלא לשתוק!

אומר רבי נח וינברג: הקב"ה הוא ענק שבענקים המנהל את העולם בכל רגע ורגע, ואין מקום שבו הוא איננו נמצא, כמו שנאמר (ישעי'יהו ו, ג): "מלא כל הארץ כבודו". אם כן, מדוע אדם כועס? הרי הקב"ה גזר שכך יהיה! אלא בהכרח שהוא לא חש שהקב"ה באמת נמצא בכל מקום והוא היחיד שמנהל את העולם, ודבר זה נחשב כאלו הוא עובד עבודה זרה!

ברגע שהאדם מפנים שהקב"ה "עשה עושה ויעשה לכל המעשים", כלשון העיקר הראשון בשלשה עשר עיקרי האמונה - הוא לא יכעס לעולם. הקב"ה זימן לו עגמת נפש מחמת מעשיו, גם אם אינו יודע על מה זה מגיע לו. יהודי צריך לדעת לחיות עם הקב"ה עם כל הכחות וכל הלב, ולא להירגע ולהישבר מכל מקרה. זהו הביטוי המעשי של האמונה בחיי היום היום!

(הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א - צידה לדרכ)

מי נתן לך רשיון?, אך אז נפתחה דלת הרכב הפוגע, ומתוכה הגיח כושי ענק שהתנשא לגבה שני מטר.

המלים החריפות שעמדו על קצה לשונו נעלמו לאי שם, ובמקום זאת הוא פנה אל הענק בחיוך מבין: "לא נורא, זה יכול לקרות לכל אחד! תגיד, יש לך ביטוח?"

הענק הואיל בטובו להניד בראשו.

"אם כן, הכל בסדר", אמר היהודי. הוא נטל מהענק את פרטיו ומהר לנסוע לדרכו.

מה השתנה? הרי רק לפני רגע קט הוא היה מלא זעם ורצה לתפס את הנהג ולכלות בו את זעמו,

ויקצף על אלעזר ועל איתמר בני אהרן (י, טז). מובא בחז"ל (ויקרא רבה יג, א) שמחמת כעסו של משה התעלמה ממנו הלכה, והוא שכח לומר להם שאונן אסור לאכל בקדשים, וממילא אסור להם לאכל את החטאת.

אומר הרמב"ם (דעות ב, ג): "אמרו חכמים הראשונים - כל הכועס כאלו עובד עבודת כוכבים". ולכאורה קשה: מה הקשר בין כעס לעבודה זרה? אמנם כעס הוא עברה חמורה, אך אם תשאל את הכועס אם הוא מאמין בקב"ה - הוא ישיב שהוא מאמין בו ללא כל פקפוק, ואם כן, מדוע מכתירים אותו בתאר כופר?

ראש ישיבת "אש התורה", רבי נח וינברג זצ"ל, השיב על כך בהמחשה מן החיים: יהודי קנה מכוננית חדשה 'מהנילוניס'. הוא רק התחיל לנהג בה - והנה כאשר הוא עומד ברמזור הגיע רכב מאחור ו'נכנס' בו והוא שמע 'דפיקה' מהדהדת. הוא יצא מהרכב ופנה לבחן את הנזק, וראה שכל הפח מאחורה התעקם לחלוטין. הוא התמלא כעס. איך נהג מרשה לעצמו לנסע ככה? בקושי הספיק ליהנות מהרכב החדש!

הוא התכוון לצעוק כמו שצריך על הנהג המופקר: "איך אתה נוהג? אתה בכלל יודע לנהג?"

ניגשתי אל אותו אדם, הנחתי עליו יד ידידותית ולקחתי אותו היצידה, הסתכלתי לו בעיניים ואמרתי לו: "תגיד לי את האמת, נכון שמה שמפריע לך לישון אז דמותו של הסבא שלך, שהיה יהודי שומר תורה ומצוות? תהיה אמיתי אתי, נכון בתוך תוכך היית רוצה להיות כאן, בסמינר, יחד עם כל שאר המשתתפים שמגלים את האור? לא הרעש מפריע לך, מפריע לך שהם זוכים לשמוע דברי תורה ואתה לא. כואב לך שאתה לא יחד איתם, הקנאה מניעה אותך. נכון או לא?"

ראיתי איך העיניים שלו מתחילות להצטעף ולהתמלא בדמעות. הוא הודה לי שאכן ליבו יש לו משיכה להשתתף בסמינר... כמובן הוא ביטל את התלונה ושלח את השוטרים לדרכם.

הרה"צ ר' אריה שכטר זצ"ל: אין יהודי שאין לו ניצוץ של קדושה. גם ליהודים הרחוקים ביותר יש רגעים של געגועים, של כמיהה להיות שייכים אל האמת הנצחית - בסיפור אישי מסמינר ערכים...

לעולם מהו טעמו, כך מי שלא טעם טעם של תורה ומצוות לא יכיר את מתיקות טעמן. אבל מי שטעם את הטעם הזה, גם כשהיה ילד, לא

אפשר לראות אנשים מבוגרים הרחוקים מהדת, ולזהות בהם שהיו פעם דתיים. כשם שאדם שלא טעם בחייו שוקולד לא יידע

להבדיל בין הטמא ובין הטוהר (יא, מז). הנפש היהודי מתגעגעת, כוספת, נמשכת אל הטעם המתוק של קרבת ה', של התורה והמצוות.

אוצרותיהם של מגידים

ולקחתי אותו הצידה, הסתכלתי לו בעיניים ואמרתי לו: "תגיד לי את האמת, נכון שמה שמפריע לך לישון זו דמותו של הסבא שלך, שהיה יהודי שומר תורה ומצוות? תהיה אמיתי אתי, נכון בתוך תוכך היית רוצה להיות כאן, בסמינר, יחד עם כל שאר המשתתפים שמגלים את האור? לא הרעש מפריע לך, מפריע לך שהם זוכים לשמוע דברי תורה ואתה לא. כואב לך שאתה לא יחד איתם, הקנאה מניעה אותך. נכון או לא?"

ראיתי איך העיניים שלו מתחילות להצטנף ולהתמלא בדמעות. הוא הודה לי שאכן בסתר ליבו יש לו משיכה להשתתף בסמינר... כמובן הוא ביטל את התלונה ושלה את השוטרים לדרכם.

כך הוכחתי שוב לחברי צוות 'ערכים' שנכחו במקום, כי אין רשעים בעם ישראל. כל אלה שמנסים להצר את צעדינו, עושים זאת מכאב, מקנאה, מתסכול, מהתמרמרות- לא משנאה אמיתית. כואב להם לראות אחרים קרובים אל ה- והם רחוקים. קשה להם להודות באמת הזאת. אלמלא כל המניעות שיש להם, היו מצטרפים מיד.

(וקראת לשבת עונג)

אך הם חזרו שוב ושוב, עד שלבסוף הם הופיעו עם השכן. ומה אמר השכן? "תאמינו לי, יש לי סימפטיה לדת, אבל דעו לכם, אם תרעישו ותפריעו לי לישון, אני אנקום בכס"...

ניגשתי אל אותו אדם, הנחתי עליו יד ידידותית

יוכל לשכוח אותו. יש לו כמיהה ומשיכה לדבר המתוק הזה שממלא את הנשמה באושר ובסיפוק. גם אם התרחק, אפשר לזהות ששפוכה עליו איזו נימה של צער, הנשמה שלו אינה שלמה עם המצב. אבל אל דאגה, יום אחד הוא ישוב. הפתח קיים, הוא רק צריך למצוא אותו. לכן גם כשהוא התרחק, כדאי לו להשאיר פתח, שתמיד יוכל לשוב.

אין יהודי שאין לו ניצוץ של קדושה. גם ליהודים הרחוקים ביותר יש רגעים של געגועים, של כמיהה להיות שייכים אל האמת הנצחית.

סיפר הרה"צ ר' אריה שכטר זצ"ל: פעם התקיים סמינר במלון 'המלך שאול' באשקלון. כשהגעתי למקום הייתה שם ניידת משטרה. מה קרה? אחד השכנים התלונן שמרעישים בקומת המרתף של המלון, ומפריעים לו לישון...

ידעתי כי מדובר בהצקה מכוונת ובתלונה קנטרנית. בכל לילה התקיימו במרתף אירועים רעשניים, מסיבות הוללות והכל בסדר. דוקא הסמינר מפריע לו?

הבטחתי לשוטרים כי נקפיד לא להרעיש,

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה
מתחילים
את היום!

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

באמצע תפילת העמידה נזכר שעדין לא ספר ספירת העומר | רב בית הכנסת לא ספר יום אחד ספירת העומר, והוא חיוב, איך ינהג | קידוש בגביע של פסח | טלטול אופניים חשמליים בשבת | ספירת העומר - טעות ביום השלמת שבוע | ספירה בבין השמשות | לאחר ברכת המפיל | קטן ששכח יום בספירת העומר | תשלום על רצפה שהיא גג של השכן

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

שאם אינו מבין את לשון הספירה, אפילו ספר בלשה"ק אינו יוצא, דכיון דלא ידע מאי קאמר אין זה ספירה.

ועל פי זה יתכן לומר בשאלתנו, שהאיש לא יצא ידי חובת הספירה, כי ספירתו אינה מבטאת כלל תשוקה ליום הנכסף של קבלת התורה, אלא אלו דברי תחנונים, בהם ציין כסימן בעלמא את משך זמן לימודו, אך זו לא 'ספירת' העומר.

לסיכום: יתכן שהספירה לא עלתה לאיש, כי אין זו דרך 'ספירה', אלא 'סימנים', ובתורה נאמר 'ספרתם' לכם.

באמצע תפילת העמידה נזכר שעדין לא ספר ספירת העומר

שאלה: מעשה שהיה ביהודי שהתחיל להתפלל תפילת מנחה, דקות ספורות לפני השקיעה, והנה, כשהגיע לאתה חונך, נזכר לפתע שלא ספר אמש ספירת העומר, וגם במשך כל היום לא נזכר לספור, ואם ימתין לסיום תפילתו, יהיה זה כבר בבין השמשות, כך שיש אומרים שלא יוכל להמשיך לספור את העומר בברכה בכל הימים הבאים [יעוין בשו"ע (או"ח סימן תפט ס"ח) ובכף החיים (שם ס"ק פג)]. לפתע עלתה הברקה מעניינת במוחו. מה עשה, לפני שחתם ב'רוך אתה ה' חונן הדעת', [במקום שניתן לפנות אל השי"ת בתפילה אישית על דעה והבנה בלימוד התורה הקדושה, כמבואר בשו"ע (סימן קיט), פנה האיש אל בוראו, והתחנן מקירות ליבו: "רבונו של עולם, היום כבר ארבעים יום לעומר, ואני אוחד רק ביבמות דף ו' אגא, פתח ליבי והאר עיני בתורתך".

כשסיים את תפילתו, מיהר לשאול: האם עלתה לו הספירה ויכול להמשיך לספור את שאר הימים בברכה?

תשובה: נאמר בחינוך (מצוה שו): "משרשי מצוות ספירת העומר, על צד הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל, והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני

רב בית הכנסת לא ספר יום אחד ספירת העומר, והוא חיוב, איך ינהג

שאלה: רב בית הכנסת היה מאושפז בבית חולים בימי ספירת העומר, האשפוז נמשך על פני יום שלם, הרב שהיה קצת בטשטוש לא ספר באותו יום ספירת העומר. הרב הוא בתוך י"א חודש מפטירת אמו, ולכן מתפלל כל יום לפני העמוד, שואל הרב מה אעשה כשאגיע לספירת העומר, הרי איני יכול לספור עם ברכה, כיון שיום אחד לא ספרתי, מאידך אם אומר לאחר לספור, הרי זה בזיון גדול שרב שכח לספור יום אחד, ויש בזה גם חילול השם, ואיני יכול כל יום להכריז בבית הכנסת, רבותי הייתי מאושפז ולכן לא יכולתי לספור ספירת העומר.

ויקיימוה, והיא תכלית הטובה שלהם... ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המניין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא".

למדנו אפוא, ש'ספירה' פירושה ספירה של השתוקקות לדבר מסוים, וכפי שאדם שהרוויח ממון, סופר מתוך תענוג ושמחה את שטרותיו, שטר ועוד שטר, וכשם שילד סופר משחק אהוב עליו, כגון גוגואים, אחד ועוד אחד, כך להבדיל, בספירת כל יום ויום, מתוך ציפייה זדוכה, אנו מבטאים את הנגעועים שלנו לקבלת התורה, מתי כבר נגיע ליום הנפלא של מתן תורה.

ועיון גם במשנ"ב (סימן תפט סק"ה) שכתב

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

ונראה שיעשה כעצת האבני נזר (א"ח סימן שפג) שיען לאחד שהרופאים אסרו לו לאכול מרוד כזית, שילמד את ההלכה ברמב"ם, ויאמר בפיו: 'כשאוכל מרוד יברך ברוך אתה וכ' בשם ומלכות על אכילת מרוד' ותיכף יאכל. גם בענינו יקח רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ז הלכה כה, ויאמר: 'וצריך לברך בכל לילה בא"י אמ"ה אקב"ו על ספירת העומר קודם שיספור, מנה ולא בדרך יצא ואינו חוזר ומברך'. ואת המילים שקודם ואחר כך, יאמר בשקט, ואת הברכה יאמר בקול. עוד עצה אפשר לתת לו, שיכניס בלבו ערגת נפש גדולה לברכת ספירת העומר, שילמוד את כל ההלכות והמדרשים הקשורים לספירת העומר, וכשיכנס בלבו ערגה גדולה לברכה, יכול לברך בתורת נדבה, וכמו שכתב בחוות דעת (סימן קי בית הספק סק"כ) שבברכות מעיקר הדין אין איסור לברך כל היום, מפני שיש בברכות שבח לבורא, ואין בזה חשש של ברכה לבטלה, ורק אם קורא בתורת ספק חיוב, יש בזה איסור.

ספק ספיקא שמא הלכה כהשיטות שגם אם דילג לילה אחד סופר בברכה, ואם תמצא לומר שהלכה כהשיטות שאינו מחויב, שמא הלכה כרש"י (מגילה דף ב ע"א ד"ה אלא שהכפרים) שכן עיר מוציא לכן כרך.

וראה בשו"ת הר צבי (א"ח ח"ב סימן עה) שהביא מעשה מהבית הלוי ששנה אחת לא ספר באחד הימים ספירת העומר, והתפלל בתור ש"ץ לפני הציבור, וביקש מאחד המתפללים עמו שלא יברך לעצמו אלא שהוא יברך כש"ץ ויוציאו בברכתו, ועיי"ש שמסיק שכן הוא סברת הבבלי, שחולק על הירושלמי, שכן עיר מוציא בן כרך, ולא גרע ממי שכבר יצא שמוציא מי שעדיין לא יצא מדין ערבות.

אך בכל זאת נראה שעצה זו איננה טובה, שהרי דעת הפרי חדש והשערי תשובה ועוד אחרונים לא לנהוג כן, ומה שהרב טוען שיש בזה כבוד הבריות, ואולי יכול לסמוך על שאר האחרונים אין נראה כן.

הרב הציע לבקש מאחד המתפללים שלא יברך, והוא יוציאנו ידי חובה מדין ערבות, האם עצה זו טובה, או שמא כיון שיש פוסקים שחולקים בזה לא ינהג כן?

תשובה: הפרי חדש (סימן תפט סק"ח) כתב שמי שלא ספר לילה אחד, אינו יכול להוציא אחרים ידי חובתו, והטעם שנחשב לאינו מחויב בדבר, והדבר דומה לכן עיר שאינו יכול לקרות את המגילה בט"ו עבור בן כרך, כיון שאינו מחויב בדבר, ובשערי תשובה (סק"כ) כתב שבמקראי קודש חלק עליו, ובברכי יוסף הביא בשם תשובת כנה"ג וסמא דחיי ובית דוד כהפ"ח וסיים והכי נקטינן.

אמנם הפמ"ג (משבצ"ו סק"ב) חולק וסובר שיכול להוציא מדין ערבות, ואינו דומה לכן עיר שאין מוציא לכן כרך, שהוא נחשב לאין מחויב בדבר, מה שאין כן זה הוא מחויב במצוה זו אלא ששכח לספור יום אחד, ועוד שיש כאן

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

אב"ד ק"ק באר ישראל

מקורות לעין והרחבה: יש שרצו לדייק מדברי המשנה ברורה (סימן שח סק"ח) לאסור מוקצה מחמת חסרון כיס בכלי שמלאכתו היתר, אך הדבר מפורש להיתר בדברי שולחן ערוך הרב (סימן שח סעיף ד') שכתב שאין איסור של מוקצה מחמת חסרון כיס בכלי שמלאכתו היתר.

טלטול אופניים חשמליים בשבת

שאלה: בשבת נפלו בביתנו אופניים חשמליים והקשו על המעבר. הילדים רצו לסלק אותם מן המעבר כדין כלי שמלאכתו לאיסור שמוותר לטלטלו לצורך מקומו. אך התעורר ויכוח האם אופניים חשמליים הם אכן כלי שמלאכתו לאיסור, או שבשל מחירם הגבוה וההקפדה עליהם, הרי הם מוקצה מחמת חסרון כיס, שאסור לטלטלו כלל. שאלה זו נוגעת לעתים קרובות גם למכשירים אלקטרוניים אחרים בבית ומחוצה לו ולכן נשמח לקבל גם תשובה עקרונית כללית.

נחפו לתקן את הטעות, שאלה בתי שתח"י: האם מותר לטלטל את הגביע של פסח בשבת רגילה? הילד אמר: הרי גם השבת שעברה הייתה שבת רגילה והשתמשנו בגביע הזה? אך בתי אמרה שיש הבדל: כלי פסח בשאר ימות השנה נחשבים מוקצה מחמת חסרון כיס שמיחזים לו מקום ומקפידים שלא להשתמש בו, אך בשבת הצמודה לפסח אין אפשרות אחרת ולכן בדעת האדם להשתמש בכלי הפסח גם בשבת זו. האם להלכה נכונים דבריה של בתי או שהיה מותר להזיז את הגביע ממקומו ולהחליפו בגביע הרגיל?

תשובה: מותר לטלטל את הגביע ולהשתמש בו. דגו הפוסקים אם שייך מוקצה מחמת חסרון כיס בכלי שמלאכתו היתר, ולהלכה אנו נוקטים להיתר. בגביע המדובר, ההקפדה שלא להשתמש בגביע אינה מצד עצמו, אלא מסיבה צדדית - ההקפדה על הפרדת כלי הפסח מכלי החול, ולפיכך לכל הדעות אין הוא מוקצה כלל.

קידוש בגביע של פסח

שאלה: במוציא השבת שלאחר חג הפסח עמדנו כל בני המשפחה וארזנו את כלי הפסח שעדיין נשארו מימי החג על מנת להעלותם לביודיעם, שם הם נשמרים במשך כל ימות השנה. אחד מבני המשפחה הוצרך להיעדר בשעה זו מהבית לצורך מצוה, ועבורו הושאר גביע יין מכוסה, כדי שיוכל להבדיל בשובו. הוא שב שעה קלה לפני חצות, עשה ה'בדלה' ואכל מ'לוח מלכה'. את הגביע, שכאמור היה מכלי הפסח הניחו בצד כדי שלא יגע בחמץ, אבל מאחר שהכלים כבר הועלו למקומם, וכדי לצרף את הגביע לשאר כלי הפסח היה צורך להוריד מהביודיעם ארגו כבד שבו כלים אחרים, ובני הבית היו עייפים מכדי לעשות זאת בשעה כזו, החליט מי שהחליט להניח את הגביע בפינת הווטרינה ולהעלותו למחרת היום. בליל שבת-מברכין, ערב ראש חודש אייר, התארח אצלנו אורחת מחו"ל, היא התנדבה לערוך את שולחן השבת, ועשתה את הכל בצורה מושלמת. למעט פרט אחד - היא הניחה על צלחת הכסף את הגביע של פסח. כשאחד הילדים

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

היחידים המקובלים, הם כאלה שנועדו למנוע גניבות ולא את טלטול האופניים. מכיוון שכך, מותר לטלטלם לצורך גופם או לצורך מקומם כשאר 'כלי שמלאכתו לאיסור'.

מקורות לעיון והרחבה: שו"ע הרב סימן שח סעיף ד. משנה ברורה סימן שח בהקדמה. [יש ביניהם חילוק קל בהגדרה של חסרון כיס, אם מקפיד שלא להשתמש – שו"ע הרב. או מקפיד שלא לטלטל – משנ"ב]. ראו פסקי תשובות שם לגבי מכשירים אלקטרוניים.

לעומת זאת, נחלקו הפוסקים בדינה של מכוננית: יש שפסקו שכיון שהמכוננית קבועה במקומה המיוחד לה ואדם מקפיד שלא יטלטלה וידחפוה, היא נחשבת 'מוקצה מחמת חסרון כיס'. אך גדולי הפוסקים נקטו להלכה שמכוננית נחשבת 'כלי שמלאכתו לאיסור'.

נראה כי אופניים חשמליים נחשבים לדברי הכל 'כלי שמלאכתו לאיסור', כי לא נהוג להקפיד על מקומם ועל אי-הזזתם, והם מוטלים דרך קבע בקרן זווית בתוך הבית ומחוצה לו. אמצעי ההגנה

תשובה: נראה שמותר לטלטל אופניים חשמליים לצורך מקומם (דהיינו שנתהווה צורך להשתמש במקום בו הם מונחים כעת), כדין 'כלי שמלאכתו לאיסור'.

הגדר של 'מוקצה מחמת חסרון כיס' הוא כלי שמייחדים לו מקום ומקפידים שלא לטלטלו שלא למטרה שלשמה נועד. לכן הסכימו הפוסקים שמכשירים אלקטרוניים עדינים ויקרים נחשבים למוקצה מחמת חסרון כיס.

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

ענייני ספירת העומר:

ספר ספירת העומר.

תשובה: יברך ויספור, למרות שכבר בירך 'המפיל'.

ואומנם מובא באשיי ישראל [שו"ת הלכות תפילה מהגר"ח קניבסקי] שהחזו"א אמר שלא לברך אשר יצר לאחר המפיל, כנראה סמך בזה על דברי המשנה ברורה (ד, ג) "יש אומרים שיכול לסמוך על עשיית צרכיו בלילה, על אשר יצר דשחרית. וצ"ע לדינא". אך בודאי אף החזו"א איש יודה, כשנזכר שלא התפלל ערבית לאחר שבירך המפיל, שיתפלל. והוא הדין לספירת העומר, שעיקר זמנה הוא בלילה.

קטן ששכח יום בספירת העומר

שאלה: האם ניתן להקל בקטן שדילג יום אחד בספירה להמשיך לספור בברכה.

תשובה: לא יספור בשאר הימים בברכה. כיון שהחינוך הוא שמרגילו לספור כגדול, והרי גדול בכה"ג לא סופר מחשש לדעות שכל ימי "שבע שבתות תמימות" מצוה אחת היא, שחיסר חלק ממנה (הו"ד משנה ברורה תפט, לו). ואם ימשיך הקטן לספור, יהא כמי שמחנך קטן לשמוע חצי מגילה או לאכול חצי כזית וכיו"ב.

השקיעה מיד עם כניסת היום, ואילו את ספירת יום ב' עשה חמש דקות לאחר השקיעה של מוצאי היום, יכול להמשיך לספור בברכה, כיון שבין השמשות ספק וכשיש 'ספק דרבנן' לא רק שאין מחייבים לחזור ולעשות מעשה, אלא דגים כאילו עשה את המצוה (כמוכח מחידושי הר"ן ביצה יב, א).

וממילא לאחר שיעצא ידי חובה ביום א', לא משנה מה יעשה ביום הבא, כיון שהיום כבר יצא בודאי, וממילא נחשב שספר בשני הימים.

לאחר ברכת המפיל

שאלה: בירך ברכת 'המפיל' ונזכר שטרם

טעות ביום השלמת שבוע

שאלה: מה דין מי שהזכיר את מנין השבועות המדויק וטעה במנין הימים, כגון שביום הארבע עשרה אמר: היום חמשה עשר יום שהם שני שבועות, ולא נזכר עד למחרת כשבא לספור. האם יכול להמשיך ולספור בברכה.

תשובה: יכול להמשיך בברכה. ומה שכתב במשנה ברורה (תפט, ז) שביום שמשלים שבוע, ספירת הימים היא לעיכובא, כיון שלא מזכיר ימים כלל, וא"כ יש להחמיר בזה, אכן כבר כתב בבה"ל (ד"ה יספור) "ואפשר דדעת הט"ז שאף בזה יש להקל... וצריך עיון למעשה". ומספק נראה להקל בזה.

ספירה בין השמשות

שאלה: מי שספר בין השמשות במוצאי היום, האם נחשב שספר באותו היום, ויכול להמשיך לספור בברכה.

תשובה: כל עוד שהוא סמוך לשקיעה כעשר דקות, ניתן להקל ולהמשיך לברך אף בימים הבאים.

וגם אם ספר יום ספר חמש דקות לאחר

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

ליה ביה, ואין אומרים בכהאי גוונא כופין על מדת
סדום וכמ"ש בסמוך [בהג"ה] עכ"ל.

לפיכך יש לדון, שאפשר שסיבת התשלום היא
לא עבור ההנאה, אלא עבור מה שהוציא השכן
בקומה ראשונה, והרי לא הוציא רק מעט, שהרי
הוא עצמו היה הקבלן, או דלמא סוף סוף שכר
עבודתו גם נחשב הוצאה.

שלושה טעמים שחייב לשלם כפי ההנאה

ונראה שמכמה טעמים חייב לשלם גם על
שכר הקבלן: א. דהנה השכן מקומה ב' התחייב
לשלם תשלום מלא, וכדי לבטל חיוב זה, צריך
להיות אגן סהדי מוכח לבטל תשלום זה, שנאמר
שאם היה יודע שהשכן הוא קבלן לא היה
מתחייב כל כך הרבה, ואין כאן אגן סהדי מוכח
שלא היה מתחייב על זה. ב. לגופו של ענין, נראה
שהתשלום על הרצפה שהיא גג של השני, אינה
בגלל החסרון שהיה לשכן מקומה ראשונה, אלא
בגלל שמשתמש ונהנה מהבניה, ואין הבדל בין
הקירות שלו לבין הרצפה. ג. מובא לעיל שפסק
הרמ"א שאדם יכול למנוע להשתמש בחצר שלו,
ואין בזה כופין על מדת סדום, וכתב בפתחי
תשובה שם ס"ק ג דמבואר בפוסקים שאפילו
אם אינו יכול להרויח מזה, יכול למנוע להשתמש
בחצר שלו, והנה הגג שבנה הוא רכוש של בעל
קומה ראשונה, ובידו למנוע מהשכן בקומה שניה
שלא להשתמש, אלא אם כן ישלם לו את המחיר
ששוה בשוק, ושעליו סיכמו, לפיכך נראה מכל
הטעמים שחייב לשלם לשכן מקומה ראשונה
כמה שסיכמו שישלם

בתחלה נבאר צדדי הספק, דהנה התשלום עבור
הבניה שבנה לשכן בקומה שניה, ברור שצריך
לשלם כפי כמה שנוטל השכן מקומה ראשונה
כשבונה לאחרים, וזה שהוא קבלן בעצמו, אינו
מגרע כלום, שהרי זה שכר עבודתו, ומה ההבדל
בינו ובין קבלן אחר, לכן, על הקירות של קומה
שניה ועל הגג של קומה שניה, אין ספק שיש
לשלם מחיר רגיל, אבל יש לדון על הרצפה
של קומה שניה שהיא גג של הקומה הראשונה,
שלכאורה כיון שהשכן מקומה ראשונה בונה
אותה בשביל עצמו, מדוע השכן בקומה שניה
צריך לשלם לו, הרי זה נהנה זה לא חסר, אבל
סיבת התשלום היא, כיון שנהנה מממון של אחר
ומשתמש בממון של אחר, כמו שפסק המחבר
בחושן משפט (שסג, ו) "הדר בחצר חבירו שלא
מדעתו, שאמר לו: צא, ולא יצא, חייב ליתן לו כל
שכרו" עכ"ל. וכתב הסמ"ע (שם, ס"ק יד) "שאמר
לו צא כו'. בכהאי גוונא, בכל ענין, אפילו בחצר
דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר צריך
לשלם לו כל שכרו, כיון דגילה דעתו דלא נחא

תשלום על רצפה שהיא גג של השכן

ובו יבואר: א. התחייב לבעל קומה
ראשונה לשלם לו מחצה מהגג
שבונה, שהיא הרצפה שלו, והתברר
שהשכן, הוא הקבלן בעצמו. ב. האם
חיוב התשלום הוא עבור שמשתמש
ברצפה, או עבור שנהנה מחבירו.
ג. האם אפשר לכפות על חבירו
להשתמש בחצרו, כשזה נהנה וזה
לא חסר.

שאלה: "אני דר בבניין משותף בקומה בקומה
שניה, אני והשכן מקומה ראשונה החלטנו לבנות
יחד תוספת בניה, בקומה שלנו, דהיינו ראשונה
ושניה, וסיכמנו להתחלק בהוצאות הבניה. לאחר
מכן נודע לי שהשכן בקומה ראשונה היה הקבלן
בעצמו, והביא פועלים ערביים ופיקח על הבניה
בעצמו במקום להביא קבלן. נפשי בשאלתי כמה
עלי לשלם. גם אם נאמר שיש לשלם לו יותר
מההוצאות, שהרי מגיע לו שכר על זה שהיה
קבלן, מכל מקום אולי על היציקה של הגג שלו
שהיא הרצפה שלי, עלי לשלם רק הוצאות, כיון
שלא הוציא יותר, או שאין הבדל.

תשובה: חייב לשלם כפי שסיכמו על הבניה.
ביאור התשובה:

ביאור צדדי הספק

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

פנימי הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פנימי הדף היומי

מסכת סוטה דף יח-כד

אמן על כמה דברים

בגמ': אמן על האלה אמן על השבועה (סוטה יח, ב).

בשול"ת הלכות קטנות (ח"א סי' פה) נשאל על מי שנזדמן לו לענות אמן על שני דברים אי סגי באמן אחד לכולם.

והשיב, שאין להוכיח ממה שאמרו בסוגיין, שאומרת 'אמן על האלה אמן על השבועה', אך אפשר שאמן אחד עולה לכאן ולכאן, ואם יאמר אמן ואמן אין כאן אמן שאינו צריך.

עוד כתב (ח"ב סי' מח) לפעמים אומרים ג' וד' קדיש ביחד וא' מקדים לחבירו, אם באים כל אחד תוך כדי דיבור של חבירו יענה עם הראשון ויעלה לכולם, או ימתין עד האחרון ואם יש הפסק ביניהם נראה שיענה אחר כל אחד ואחד.

ובמשנה ברורה (סי' קכד ס"ק כה) כתב, מי שנזדמן לו לענות אמן על ב' דברים עונה שני אמנים זה אחר זה וכיון בכל אמן את הענין על מה הוא עונה וטפי עדיף לומר אמן ואמן.

סגולת כתיבת שמות הנהרות

בגמרא: שאם נמחקה מגילה ואמרה איני שותה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא (סוטה יט, ב).

בשול"ת תורה לשמה (סי' תקיג) הביא שיש שכתבו סגולה לכתוב שמות ארבע נהרות 'פישון' 'גיחון' 'חזקל' ו'פרת' בכמה מיני צירופים על קלף, ולמחוק הכתב ביין שמבדילין עליו במוצאי שבת, ולשתותו, ויש לדון אם לאחר שמחקו את הצירופים ביין נשפך שליש מהיין או חציו, אם מועיל לשתות את השאר, או שמא הסגולה היא לשתות את כל מה שנמחק מכל שמות הצירופים, וכיון שחלק נשפך אין הסגולה מועלת. עוד יש לדון אם צריך לדקדק כששותה שלא ישאר אפילו טיפה אחת.

בתשובתו כתב הבן איש חי, סגולה זו לא ידעתי מה היא ומה שורשה וטעמה, ואין נשיב דבר חכמה על הסגולה והיא נעלמה.

אך באמת תורתנו הקדושה והעצומה יקרה ותמימה אשר היא ארוכה מארץ מדה ומני ים רחבה הפוך בה והפוך בה דכולא בה נוכל ללמוד ממנה גם על דבר הסגולה הזאת על דבר השאלה אשר שאלתם בה, והוא כי בגמרא בסוטה (לעיל יח.) הסתפקו על מגילת סוטה שכתבה ומחקה לתוך המים ונשתפכו מהן ונשתתירו מהן מהו ואסיק בתיקו, ופסק הרמב"ם (סוטה פ"ד ה"א) לקולא, שכתב, נשפכו ונשתתירו מהם לא ישקה את השאר, ואם השקה כשר. והנה ענין מי הסוטה הוא סגולי, דהיינו כמו

אשה חכמה אחת בנדון היתר ת"ת לנשים, וז"ל בהמשך הדברים, ומאמר חכמינו כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות, אולי נאמר כשהאב מלמדה בקטנותה שגם במעלליה תתנכר אם זך ואם ישר פעלה, דודאי כי האי גונא איכא למיחש שרוב הנשים דעתן קלות מבלות זמן בדברי הבאי וכרובן כן חטאו מקוצר רוח, אמנם הנשים אשר נדב לבן אותה לקרבה אל המלאכה מלאכת ה' מצד בחירתן בטוב במה שהוא טוב, הן הנה תעלינה בהר ה' תשכונה במקום קדשו כי נשי מופת הנה, ועל חכמי דורן לאדרן להדרן לסדרן לחזק ידיהן לאמץ זרועותיהן וכו', עשי והצלחי ומן השמים יסייעוך, עכ"ל. ולא נודע לנו מי הוא המחבר הנכבד הזה שעמד לחדש דין מחדש זה בסברא בעלמא, ובתו"ט סוף מס' תמיד מביאו, ומתארהו בשם מדקדק ומחבר ס' ערוגת הבושם על דקדוק לה"ק.

אך בספר משרת משה על הרמב"ם כתב להשיג על דעת החיד"א, וביאר שחכמים לא נתנו דבריהם לשיעורין, וגם בענין כוונתה אנו לא בקייאנו והדבר מסוד ללב והאדם יראה לעינים, וגם סופה של ברוריה הוכיח על תחילתה, ולכן העלה שם לעיקר שאכן בתחילה היו מלמדין תורה לאשה כזאת, אבל ממה שאידע לברוריה הסכימו לאסור.

ועיין ביעב"ץ (לחם שמים) שביאר מה שאמרו בגמ' רוצה אשה בקב שלה יותר מט' קבים של חבירה, ע"פ מה שאמרו חז"ל עשרה קבין שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים, אמנם התורה נקנית במיעוט שיחה, והנה הנשים אף שמהפכות דברי תורה לדברים בטלים ועי"כ לומדות לדבר דברים בטלים וליצנות מ"מ הם רוצות ללמוד תורה ועל זה אמרו שאשה רוצה בקב דהיינו ללמוד תורה שנקנית במיעוט שיחה, יותר מתשעה קבין שיחה שנטלו נשים לחלקן. וע"ע בספר יפה ללב (ח"ג קו"א יו"ד סי' רמו סק"ג).

ובשול"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' פז) כתב, בדבר שנמצאו בתי ספר לילדות ולנערות שרוצים ההנהלה והמורים ללמוד עמהן משניות, הנה הרמב"ם (ת"ת פ"א ה"ג) פסק כר"א שאין ללמד לבנות תורה אך הוא מחלק שכאילו מלמדה תפלות הוא בתורה שבע"פ ובתורה שבכתב אינו כמלמד תפלות אך שלכתחלה גם זה אין ללמד, עכ"פ משניות שהוא תורה שבע"פ צו חכמים שלא ילמדום והוא כאילו למדום תפלות, ולכן צריך למנועם מזה ורק פרקי אבות משום שהוא עניני מוסר והנהגות טובות יש ללמדם בהסבר לעוררן לאהבת תורה ולמדות טובות, אבל לא שאר המסכתות. ע"כ.

סגולה שיהיו המים ההם של מחיקת פרשת הסוטה פועלים בבטן הן לטוב והן להפכו, ואין זה ענין טבעי, וקיי"ל שבנשפך מהם לא ישקה השאר לכתחילה, אלא יכתוב מגילה אחרת וימחוק, ועל כן גם בנידון שאלתכם נראה שכיון שנשפך החר מהיין, ראוי לעשות לכתוב עוד הפעם.

בנידון הספק השני, כתב 'אשר שאלתם אם יש להקפיד גם על טיפה אחת שלא יחסר וישפך חוצה, הנה גם זה נלמד מדין הסוטה הנה' דליכא קפידיא בדבר מועט, דהא איתא התם (בסוגיין) שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא, ופירש"י כלומר פותחין פיה שלא בטובתה ושופכין המים לתוך גרונה. והכי איתא בבריתא התם, כלבוס של ברזל מטילין לתוך פיה, והנה בזה שהם משקין אותה בעל כרחא א"א שלא יאבד מן המים חוץ לפיה איזה דבר מועט, נמצינו למדים שאין הקפדה שישאר איזה דבר מועט מהיין.

לימוד תורה לאשה שכוונתה לשם שמים

בגמ': ר"א אומר כל המלמד בתו תורה כאילו לומדה תפלות (סוטה כ, א).

החיד"א בספרו טוב עין (סי' ד) כתב שאשה שמכירים בה שכוונתה ללמוד בכל לבה וגודל שכלה, מותר גם לאביה ולאחרים ללמדה, ומותרין בכך מה שמצינו בפסחים (סב) שלימדו את ברוריה תורה שבע"פ.

כיוצא בזה כתב התורה תמימה (דברים פ"א הערה מח) בזה הלשון, 'הנה ראינו להעתיק כאן בסוף הענין מספר עתיק יומין יקר המציאות הנקרא מעין גנים, ומחברו רבי שמואל ב"ר אלחנן יעקב הרקוולטי (וויניציאה שי"ג) מה שכתב אל

'פני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פני הדף היומי

לימוד הלכות לשון הרע ומסכת סוטה

בגמ': אמר רבא תורה בעידנא דעסיק בה אגוני ומצלי, בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא (סוטה כא, ב).

בערכין (טו): אמר רבי חמא בר' חנינא, מה תקנתו של מספרי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה, שנאמר (משלי טו) מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים, ואין לשון אלא לשון הרע, שנאמר חץ שחוט לשונם, ואין עץ אלא תורה, שנאמר (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ. רבי אחא ברבי חנינא אומר, וכ' מה תקנתו שלא יבא לידי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה.

יש שהקשו, על דבר רבי אחא, אימתי אמר שהתורה מצילה מלשון הרע, אם בשעה שלומד והלא דבר פשוט הוא שבזמן שפיו מתגבר בתורה אינו יכול לדבר לשון הרע ורכילות. ויתירה מזו, בשעה שהאדם לומד ניצול הוא מכל האיסורים ולא דוקא מלשון הרע. אלא ודאי שהאמור הוא בזמן שאינו עוסק בתורה, והלימוד שלמד קודם לכן מצילו שלא יחטא אח"כ.

נמצא שלימוד התורה מציל את האדם שלא יחטא אח"כ. אולם בסוגיין מבואר 'אמר רבא תורה בעידנא דעסיק בה אגוני ומצלי, בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא'. נמצא שאין התורה מצילה בשעה שאינו לומדה, ולכאורה הדברים סותרים.

בהסכמת רבני ווילנא לספר חפץ חיים התקשו בסתירה זו, כתבו ליישב, שאין כונת הגמ' בערכין לכל לימוד שהוא מציל מאיסור לשון הרע, אלא כונת הגמ' שהלומד דיני ואיסורי לשון הרע ורכילות ומדקדק בהם לידע להבין ולשמוע איך לשמור את עצמו בכל עת מבלי להכשל ח"ו כרגע אף באבק מן האיסור החמור הלזה, אזי יהיה לו תקנה להנצל שלא יחטא בחטא הלשון אפילו בשעה שאינו עוסק בלימוד הלכות אלו. משא"כ אם לומד בשאר חלקי התורה ולא בהלכות לשון הרע, אין זה מגין עליו שלא יכשל אלא רק לעת שלומד.

ולא די בכך, אלא שאף אם לומד הלכות לשון הרע, צריך שיהא לימודו באופן שיקבל על עצמו בעת לימודו ועיסוקו בהלכות לשמור את עצמו בכל לבבו ובכל נפשו מבלי לעבור ח"ו כלל וכלל על איסורי לשון הרע.

לפי זה כתב בספר דברי חכמים וחדותם (פתיחה) יש ללמוד ק"ו, ומה לשון הרע שיש דעות שאין תקנה על העבר, ואפילו הכי העוסק בלימוד הלכות לשון הרע ניצול הוא מלעבור על איסור זה, כל שכן באיסורי זנות שלכ"ע יש להם תקנה בתשובה, שגם לימוד הלכות אלו, יצילו את הלומד מלהכשל בהרהורי עבירה, וכ"ש שיבטלו את העבר כדין מין במינו בטל ברוב. על כן ראוי

ללמוד מסכת סוטה שעיקר הלכותיה הם מחמת הרהור עבירה דהרבה ילדות עושה כמו שכתב הרמב"ם (סוטה פ"ג ה"ב).

ועיין עוד בספר מי השילוח (ח"ב תצוה) כתב שלא לחינם נקבעו במסכת סוטה מאמרים בגנות הגאווה (לעיל ה.). לפי שמי שאינו מתגאה אין לו תאוה, וזו עיקר העצה נגד היצר הלזה.

לימוד גמרא

בגמ': היכי דמי רשע ערום וכ', עולא אמר זה שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים וכ' (סוטה כב, א).

בבא מציעא (לג.) אמרו על לימוד הגמ' שאין לך מדה גדולה מזו, שהוא בירור טעמי ההלכות, ובידור טעמי המחלוקת.

ובסוגיין אמרו היכי דמי רשע ערום וכ', עולא אמר זה שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים וכ'. ופירש רש"י, ללמוד סברת הגמרא בטעמי המשנה מה הם, רשע הוא שאין תורתו על בורייה ואין ללמוד הימנו שעל ידי הטעמים יש חילוק באיסור והיתר, ובדיני ממונות לזכות ולחייב, ובטהרות לטמא ולטהר, כדאמר בכמה דוכתי מ"ט אמר מר הכי ומר הכי, ואמר מאי בינייהו איכא בינייהו כך וכך, וערום הוא שהשומע את קולו שונה משניותו כסבור הוא שבקי בטעמיהם ונהגין בו כבוד כתלמידי חכמים.

ובשור"ת אגרות משה (יו"ד סי' לב) כתב שאף בזמנינו שכבר נכתב כל הש"ס וגם פסקי הגאונים בר"ף ורמב"ם ורא"ש וטור וש"ע עם כל המפרשים שעליהם, מ"מ יש גם תורה שבעל פה שלא נכתב עדיין, ואי אפשר לידע התורה על בוריה בלא שימוש תלמידי חכמים. שלכן נקרא גמרא שימוש תלמידי חכמים, משום שצריך להבין דברים הכתובים איך לקולטם במוחו, שלזה צריך רב שישביר ההלכה לפי סוגיית הגמ' בפה ממש, וגם חברים שיתחדדו בזה שישמעו איך מבינים כל אחד לאחר שנקלט במוחו הדברים ששמעו, וגם מה שהבינו בעצמם לפי ערך ההבנה שלמדו מרובם גם בעניינים אחרים שלמדו גם כל

הענין בעצמם.

זהו עיקר הגדול בלימוד התורה, שזה שייך להתחדש כל ימיו, אף בימי זקנה ושיבה ולהתגדל בכל יום יותר מכפי שהיה אתמול שנעשה לעצמו תרוייהו רב ותלמיד. ולבחינת לימוד זה אם עלה יפה אצלו, הוא שיתייגע כל אחד להתעמק יותר ויותר לפי הדרך שכבר קלטה מוחו משמיעת השיעורים אף שהיו בעניינים אחרים. ולמצוא דברים הצריכים ביאור, וגם קושיות באיזה סוגיא, ולתרגם ולהסבירם לחבריו בעל פה ולפעמים גם לכותבם, שמזה יבחנו שנתגדלו, ויראו להתגדל עוד יותר ויותר עד למדרגת גברא רבא.

הדפסת ספרים קודם שנתמלאו לו מ' שנים

בגמ': ועד כמה עד ארבעין שנין וכ' (סוטה כב, ב).

בשור"ת תשובה מאהבה (ח"ג ס' שעה) הביא כרוז שנתפרסם בקהלת פראג בחתימת בעל הנודע ביהודה ובית דינו.

'בהיות שנתרבו ספרים חדשים בש"ס ופוסקים הנוגעים להלכה ולמעשה, והספרים מתפשטים בעולם, וגורמים מכשול, כי כמה מו"צ אשר בעיירות אין להם חיוך לטעום ולהבחין בעצם הדבר, וסוברים שכל מה שנתפשט ראוי הוא לסמוך עליו לדינא, לכן ראינו לגדור גדר ולעמוד בפרץ ולתקן תיקון בקהלתינו, שכל צורבא מרבנן קודם שמלאו לו מ' שנה לא ירים ידו להדפיס חידושיו בש"ס ופוסקים בחייו, ורק כאשר ימלאו לו ארבעים לבניה אז הרשות נתונה לו לפרסם חידושיו בדפוס אם בר הכי הוא'.

ובספר פנים במשפט (לבנו של בעל הפתח הדביר, חו"מ סי' י סק"ט) כתב מי שהוא פחות מבן מ' וחבר ספר מחידושי דינים יש לגדולי הדור להמנע מליתן לו הסכמה להדפיסם כאשר ראייתו לגאון מהר"ד מרדכי בן מוהר"ר צבי הירש זלה"ה אב"ד דק"ק ליסא בהקדמתו לספר עמודי עולם של דרשן ק"ק אשר חיבר הרב מוהר"ר שמואל בן מוהר"ר עזריאל ז"ל שכתב בלשון ההסכמה בזה הלשון 'ושאר חיבורים הביא לפני הנוגע לדינא ולא רציתי לעיין בהם כי אמרתי אף שהוא אב בחכמה רך בשנים הוא עדין לא הגיע לכלל מ', ואין זה ממדותי להסכים על חיבורים לפסק הלכה, אם לא נשמעו מפי זקן היושב על כסא ההוראה לפסק הלכה כבתראי וכ'.

מיהו, סיים הפנים במשפט, חזינן לגאוני רבני ספרד ז"ל, שלא חשו לכך ולא נמנעו לתת הסכמה לספר פוסקים שחיבר חכם שהוא פחות ממ' שנה, ונראה טעמם שהמרבץ תורה לא יסמוך לגמרי על הספר של אותו פוסק אם לא ישא ויתן בענין בכל ספרי הפוסקים, והמוסכם לדעתו מפי ספרים ומי סופרים יורה ידין.

הגאון רבי אהרן דוד דייטש זצ"ל

אברק"ק יארמוט בעל "גורן דוד"

כ"ג ניסן תרל"ח

המכתב הנפלא ששלח אליו ה'דברי חיים'

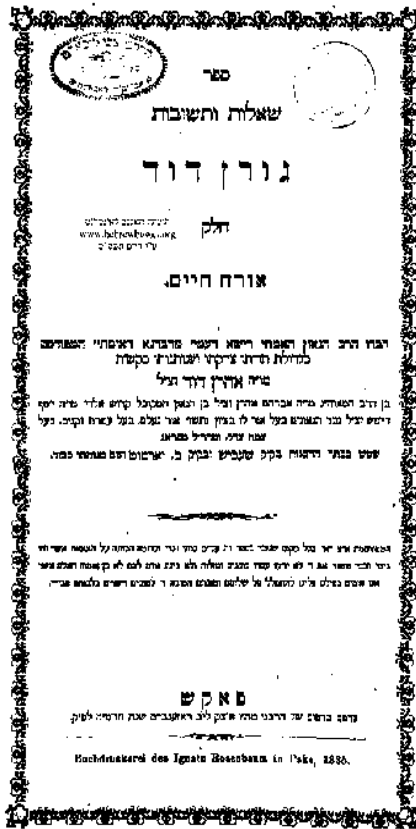
ידוע מכתב הרה"ק מצאנו שכתב אליו בשנת תרכ"ב אודות החסידים בראש תשובתו אליו אודות תרגונו הודו (ש"ת דברי חיים יורה דעה חלק ב סימן מז):

...זהו חיינו לעסוק כל היום בגופי תורה והלכות ופולפל ולהשיב לשואלי דבר, ואין אנו עוסקים בחכמת הקבלה מתורה הקדושה רק בשעה שבני אדם על מטתם ואנחנו מנדדים שינה אבל עיקר עסקינו בש"ס ופוסקים, לא כאשר הוציאו איזה בני בליעל ממדינתכם שם שבמדינתנו אין לומדין פשטי התורה ח"ו, והוא מחמת שבהפקירא ניהא להו, וכאשר מוכיחין אותם בבואם למדינתנו למה המה בלא דעת בלא יראה, ואומרים שכנגד זה המה בעלי תורה, ובאמת אפילו ריה תורה אין בהם, והבל פלפולם בשטותים והבלים, כאשר שמעתי מהם ואינם יודעים מאומה רק בגסות רוחם הערימו לדבר עתק על יראי ה' ובפרט על חסידים, לומר שאינם בעלי פלפול ועוסקי תורה והבל יפצה פיהם, שעוסקים בתורה יומם ולילה בגופי ופשטי הלכות בש"ס ושולחן ערוך וספרי מוסר.

האמת שאין מנהג במדינות פולין לפלפל ולהחדש חידושים זולת גדול הדור או צורבא מרבנן הראוי להיות גדול ויתר הלומדים עוסקים בתורה ש"ס ופוסקים להבין היטב ומייגיעים על חי מהרש"א ז"ל או מג"א להבין כראוי ולא עלתה על לבם לחדש כי יודעים ומכירים ערך עצמם שאין בכחם לחדש דבר אמת ונכון לא כן במדינות אחרות מפלפלים בהבלים וכל מי שיודע רק מימרא בש"ס תיכף אומר חידושים.

וגם ישיבות אין מצוי במדינתנו מכמה טעמים נכונים כאשר שמעתי ממ"ח ז"ל מלייפניק הטעם לזה אבל יושבים חבורות חבורות בבהמ"ד ועוסקים בתורה בגפ"ת כל זה ראיתי להודיע לכ"ת מחמת ששמעתי מבני בליעל מאונגרין שמוציאים דיבה על מדינות פולין שאין עוסקים בפשטי התורה ובפרט החסידים לכן באהבתי אליו הודעתיו שלא יאמין לשפתי שוא כי לחסידים חביבים פשטי התורה עד למאוד בפרט מי שזכה ה' בחכמת האמת יודע מעלות פשטי התורה ושכל דברי הש"ס בני על סודות התורה כידוע לידועי ח"ן... ומסיים מכתבו: "והי' שלום וברכה כנפש אהובו מאד צמוד בחבלי עבותות אהבה דורש שלום תורתו בלב ונפש חפיעה".

(ש"ת דברי חיים יורה דעה חלק ב סימן מז)

לצאת לרחוב כשאותותיו הטמאים תלויות לו בשרשראות בגלוי על מעילו, ולמה אם כן אבוש אני לצאת בגלוי עם האותות שלי כשהן מגולות.

השיבו האיש, מה הדמיון, הלא האותות של הכומר עשויות מזהב, והן נאות, ולכן הוא הולך עמהן כשהן מגולות. נענה לו שוב הרב ואמר לו בפנים שוחקות, הן יודע אתה כי כל הדברים שהאנשים משתמשים בהם נחלקים לשלושה מינים, מן הדומם או מהצומח או מהחי. ולא עוד, הן גם יודע אתה, כי הזהב הוא מהמין התחתון והפשוט ביותר, מהדומם.

ובכן, באם לכומר אין הדבר נחשב לפחיתות כבוד, ואינו מתבייש לשאת בגלוי ולהתקשט באותות כאלו אשר עשויים מהסוג הפחות ביותר, כיצד יעלה על דעתך כי אנכי, כיהודי ירא שמים, אצניע את הקישוטים שלי אשר עשויים מהסוג החשוב ביותר, מהחי, (שכן הצמר עשוי מהחי). ולכן בדווקא אני נושא את הקישוטים שלי בריש גלי.

(אוצר הסיפורים י"ח)

הגאון רבי אהרן דוד דייטש נולד ברוידיניץ (פיהם) בשנת תקע"ג בערך, לאביו הגאון רבי אברהם אהרן זצ"ל, (ונקרא שמו דוד ובשנת תרכ"ב נתוסף לו השם אהרן מחמת חולי).

למד תורה בצעירותו מפי זקינו הגאון רבי יוסף דייטש אב"ד נ"ש מגזע מהר"ל מפראג.

בשנת תקפ"ז בהיותו כבן י"ד שנה גלה לק"ק פראג ללמוד תורה בישיבת הגאון רבי לייב גלוגא זצ"ל, שם היה עד שנת תק"ץ.

לאחמ"כ נסע ללמוד בישיבת הגאון בעל "חתם סופר" זצ"ל בפרעשבורג. מרנא הגאון החתם סופר חיבבו מאוד על אף גילו הצעיר שהיה כבן י"ז שנה עד שאמר עליו שכשעומד להתפלל הוא סומך על זכותו של רבי דוד מפראג, והוא מזומן לחיי העולם הבא. היה מפורסם בגודל קדושתו שהרבה בתעניות וסיגופים.

בשנת ת"ר עבר לק"ק אירשא שם נשא בת רבי נתן אליהו עהרמן ז"ל ומשם העתיק לק"ק פעסט ללמוד שיעורי תורה לתלמידים, ואחר שנה חזר לפרעשבורג, שם נשא בזו"ש בת הגאון רבי מענדל כ"ץ זצ"ל.

בשנת תר"ו נתקבל לרב בק"ק שעבעש והגליל, ובשנת תר"א נתקבל לאב"ד ביארמוט וישב שם כ"ז שנים עד סוף ימיו.

היה ראש וראשון לכל דבר שבקדושה ועמד כראש הלוחמים נגד מהרסי הדת, וכל חכמי ישראל ובפרט הקדושים דק"ק צאנו וליסקא הסכימו למעשיו ותמכו בידו. נלב"ע כ"ג ניסן תרל"ח, ומנ"כ ביארמוט.

'וראיתם אותו, וזכרתם'

סיפר הגאון רבי יוסף ישראל דייטש ז"ל אבד"ק באלאשא יארמוט, סיפור שאירע אצל אביו רבי אהרן דוד דייטש זצ"ל אב"ד שעביש ויארמוט.

פעם נסע רבי אהרן דוד בספינה, וציעיותיו היו מגולות, עד שהן נגדרו אל מתחת למעילו הארוך ונראו לעין כל. נגיש אליו אחד מנוסעי הספינה ואמר לו, כבוד הרב, אולי יכסה הרב את ציעיותיו, שהרי לא נאה הדבר כי הציעיות יהיו נגדרות כל כך אל מתחת למעיל.

נענה לו רבי אהרן דוד, ולמה זה אכסה אותם, הרי בתורה נאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה', חפץ אני ליכוד את כל מצוות השי"ת, ולכן בדווקא אני הולך עם הציעיות שלי כשהן מגולות. תאמר לי, המשיך הרב ואמר לו, להבדיל אלף אלפי הבדלות, האם הכומר מתבייש

הרה"ק רבי חיים יצחק טווערסקי מלאיעוו זי"ע

כ"ד ניסן תשי"ג

לברית מילה שהתכבד שם בסנדקאות, ואחד מבני המשפחה היה חולה במחלה מסוכנת, ואחד הברית סיפר הרה"ק: פ"א הגיע הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למות רח"ל וציוה לעשות הברית מיד ובעזרהש"ת יבטיח אבי הבן. והסביר הענין שמצינו שכשהיה אברהם אבינו חולה הגיעו שלושה אורחים, מיכאל גבריאל ורפאל, אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, יען כי אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות, ורפאל שריפא את אברהם הלך משם להציל את לוט. ולכאורה למה לא שלחו מלאך מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבוא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכיון שבא בשביל אחר יכול ג"כ לרפאותו. וכן היה בלוט שלא היה לו זכות שישלחו מלאך בשבילו, רק מכיון שבא לרפאות את אברהם הלך להציל את לוט.

וסיים המאור עינים: דכמו כן כאן שאבי הבן חולה אולי אין לו זכות שיבוא מלאך מיוחד לרפאותו, אבל כיון שאלהו מלאך הברית בא לרפאות את הרך הנימול, יכול כבר לרפאות גם את האב, כן סיפר הרה"ק ר' יצחק מלאיעוו וסיים: וכן כאן יעזור הש"ת שאלהו מלאך הברית שבא לרפאות את הרך הנימול ירפא גם את החולה, וכן הוה, שהוטב מצבו של החולה והיתה לו רפואה.

(ילקוט מאורי אור)

שפיטרו אותו מעבודתו ואין לו פרנסה רק אם יעבוד גם בשב"ק.

השיבו הרה"ק: כתיב "ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' א-לקיכם", היינו שצריך שיהיה להאדם בטחון בה' שאין מעצור לה' להושיע לו הן בפרנסה זו והן בפרנסה אחרת, אבל אנשים שחושבים שאם לא יהיה לו עבודה מסוימת, אז לא יהיה לו פרנסה כלל, אין להם אמונה בה'.

וזהו "ובדבר הזה" - היינו שתולה הסיבה דוקא בדבר הזה, "אינכם מאמינים בה' א-לקיכם".

אליהו מלאך הברית - ריפא את החולה

פעם הגיע הרה"ק ר' יצחק מלאיעוו זי"ע

רבינו נולד בשנת תרמ"ח לאביו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מלאיעוו, ולאמו מרת יוכבד בת הרה"ק רבי יעקב מדעליטין נ"ג להרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, ונקרא שמו בישראל 'יצחק' על שם דו"ז הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, ובילדותו כאשר חלה נתוסף לו השם חיים.

בהגיעו לפרקו נשא את בת הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשחויב בן זקוניו של הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע.

עם פטירת אביו ב"ח תמוז בשנת תרע"ד מילא מקומו בהנהגת העדה הק' בעיר מאזיר, בשנת תרפ"ג עבר לעיר קיוב ושם נהג עדותו במסירות נפש על אף פחד השלטון הקומוניסטים, בשנת תרצ"צ נשפט על עוון הפצת תורה ויהדות, ונשלח לגלות בסיביר, גם שם לא הירפה מהפצת היהדות, ומסירות נפש עילאית לא סר זיז כלשהיא מדרך האבות, בערב פסח ניסו בני משפחתו להעביר לידיזו מאכלים הכשרים לפסח, אך הרשעים לא העבירוהו לידיזו, וכל שמונת ימי הפסח לא בא אוכל לפיו לבד ממים, גופו הטהור לא אמד בסבלותיו, ונסתלק לעולמו מיד לאחר חג הפסח ביום כ"ד ניסן, ושם נטמן על ידי כמה יהודים שהיו במקום, זי"ע.

תשובה המופלאה למי שפטרו מעבודתו

פעם בא חסיד אחד להרה"ק ר' יצחק מלאיעוו זצוק"ל בעת ממשלת הקומוניסטן, ובכה על

הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע

בעל הדברי חיים

כ"ה ניסן תרל"ו

מרזין זי"ע אמר על הרה"ק מצאנז שהוא מבי"ד הגדול שבדור, ודבריו מכריעים לפסק הלכה בבי"ד של מעלה. הפוסק שבדור הגדיר הרה"ק החידושי הרי"ם מגור זצ"ל, גדול כהרשב"א בימיו - העיד עליו הרה"ק רבי שלמה מרדאמסק זצ"ל. נתבקש לשייבה של מעלה בכ"ה ניסן תרל"ו ומנ"כ בצאנז.

טעם והגאון הים התלמוד.

גאוני הדור שלפניו כהגה"ק החת"ם סופר החוות דעת והגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל התפעלו מגאונותו.

הד"ח כיהן ברבנות ברידינק בזאלין ובצאנז. היה רבן ומאורן של המוני ישראל ובראשם צדיקים וגאונים. העיד על עצמו שמלאכים ושרפים אינם יכולים להיכנס במחיצת שורש נשמתו. הרה"ק הצמח צדיק מויזניצא זי"ע העיד שחותנו הרה"ק

הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע בעל דברי חיים נולד בשנת תקנ"ז לאביו רבי אריה לייבוש מטארניגראד זצ"ל. היה חתנו של הגאון הקדוש הברוך טעם מלייפניק.

היה תלמידו המובהק של רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע וכן הסתופף בצל צדיקי דורו האור לשמים מאפטא, האוהב ישראל מאפטא, והעטרת צבי מזידיטשוב זי"ע.

הוסמך לדון ולהורות ע"י חותנו הגה"ק הברוך

הרי הוא מלאך גבריאל.
(במשנת רש"י - פר' וישלח)

זה מכבר לא פעלנו שנה טובה כזו

כתב בשפתי אשר' (עמוד קסה, אות שב):
ודכירנא מגודל מעלת שינה של צדיקים, שלפני הרבה שנים זכיתי שהייתי על יום הקדוש אצל הרה"ק מסטראפקוב זיע"א. וביום הכפורים קודם קריאת התורה הניח עצמו לישן על שעה חדא, שהיה אז זקן למעלה משמונים, מגודל העייפות, והניחוהו לישן שתי שעות, ואחר כך הקיצוהו כמו שצוהו שיעשו כן. וביום שאחר יום הקדוש זכיתי להיות אצל הגאון האדיר רשכבה"ג האב"ד ראדאמישלא, שהיה דר גם כן בקאשוי, ושאל לאחד שהיה שם גם כן מאותן שהיו ביום הקדוש אצל הרה"ק הנ"ל סדר היום, וסיפרו לו אודות השינה.

ואמר, שלא היו צריכים להקיצו, דהצדיקים פועלים בשינתם וכו', ועובדא היה אצל הרה"ק מצאנז זיע"א שהיה ישן קודם קריאת התורה בראש השנה, ואח"כ בא לבית המדרש אחר צהרים מאוחר והתפללו חיש מהר תקיעת שופר ומוסף בשעה מאוחרת, ואחר כך אמר, שזה מכבר לא פעלנו שנה טובה כזו. זה תורף דבריו. והנה מזה נראה גודל מעלת השינה של צדיקים.

(ספיר ויהלום פר' ויצא ע"ח - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לימים כשנסע הגביר אשר דחה את בקשת החסיד, להסתופף בצל מרן הדברי חיים, הוכיחו מרן זצ"ל ואמר לו: הנה כתיב בפרשת וישלח ויאבק איש עמו, ופרש"י ז"ל שהוא שרו של עשו, ובפרשת וישב כתיב וימצאהו איש וגו' ופרש"י ז"ל זהו גבריאל שנאמר והאיש גבריאל. ולכאורה מנא ליה לרש"י דאיש שבפרשת וישב הכוונה לגבריאל, ובפרשת וישלח קאי האיש על שרו של עשו, הלא בשניהם נאמר איש ותו לא. אלא ביאור הענין - המשיך מרן הדברי חיים זצ"ל - שאם עני דופק על פתחו של גביר לבקש עזרה והלה מתחיל להתאבק ולהתוכח עמו ואינו רוצה לעזור לו, בודאי הוא שרו של עשו, משא"כ אם הגביר שואל אותו מה תבקש ומושיט לו עזרה,

הסימן להבחין בין שרו של עשו למלאך גבריאל

סיפר הגה"ק הדברי יואל מסאטמאר זצ"ל: פעם בא חסיד עני ושפך מר שיחו בפני מרן הדברי חיים מצאנז זצ"ל, שבתו בגרה ואין לאל ידו לכלכל הוצאות החתונה. מרן זצ"ל נתן לו מכתב המלצה ושלחו לאחד הגבירים בעיר אחרת, ובין השורות נקב מרן הדברי חיים סכום מדויק שמבקש מהגביר שיתן עבור העני שמוסר את הכתב.

החסיד העני נסע אל הגביר שאליו שלח מרן הדברי חיים את המכתב, כשנכנס לביתו לא הרגיש בו הגביר תיכף כי היה טרוד בלימודו, ואח"כ כאשר הבחין בחסיד העני נתן לו שלום ושאלו למבוקשו. החסיד הראה לו את מכתבו של מרן הדברי חיים זצ"ל. כאשר ראה הגביר שהדברי חיים דורש סכום מסוים, התחיל להתוכח עם החסיד העני ואמר לו כי הסכום הנקוב גדול מדי ויתן לו קצת פחות מזה, אבל החסיד התעקש וטען שרוצה דייקא את הסכום שנקב מרן זצ"ל, כה התוכחו ביניהם עד אשר יצא מבית הגביר בידיים ריקניות, וחזר לצאנז לסיפר למרן זצ"ל את כל הענין.

מרן הדברי חיים נתן לו מכתב שני לחסיד אחר בעיר אחרת, וכשנסע לשם קיבלו החסיד הגביר בפנים שוחקות, וכאשר ראה את דרישת מרן זצ"ל נתן לו מיד את הסכום שביקש, והלה חזר לביתו בשמחה רבה.

הרה"ק רבי משה טייטלבוים זי"ע האדמו"ר מסאטמאר בעל ה'ברך משה' כ"ו ניסן תשס"ו

בימי השואה הנוראה בחודש אייר תש"ד נלכדו כל יהודי העיר והרב ומשפחתו עמם, ושוגרו למחנה ההשמדה אושוויץ. הם הגיעו לשם ביום השני של חג השבועות ובו ביום נרצחו אשתו ושלושת ילדיה. הוא עצמו נשלח למחנה עבודה במחנה טרגליץ, לעבודה במפעל לזיקוק בנזין. קרוב לשנה הועסק שם בעבודת פרך בתנאים קשים. כאשר כוחות ארצות הברית הפציצו את המחנה, כדי לשבש את אספקת הדלק לגרמנים, ביקשו הגרמנים לחסל את שרידי האסירים והעלום על רכבת לטרזינשטט, שהופצצה בידי מטוסים אמריקנים. רבים מהאסירים נהרגו והאחרים המשיכו רגלית מהלך מספר ימים עד טרזינשטט. המחנה שוחרר באייר תש"ה.

הרה"ק רבי משה טייטלבוים זי"ע בעל ה'ברך משה' נולד ב"ב חשוון שנת תרע"ה לאביו הרה"ק רבי חיים צבי טייטלבוים זצ"ל בעל העצי חיים. בן י"א שנים היה כשנפטר אביו וכעבור שלושה חודשים נפטרה גם אמו. מאז התייתם גדל בבית סבו, האדמו"ר מרצפרט. בהגיעו לגיל בר מצוה נסע ללמוד בעיר קראלי אצל דודו הרה"ק רבי יואל טייטלבוים זצ"ל. בבחרותו הוסמך לרבנות על ידי הגאון רבי שאול בראך רבה של קאשוי. לאחר תקופה הוכתר לרבה של הקהילה החרדית בעיר סנטה שביוגוסלביה, ובשנת ת"ש השתקע בה. בהגיעו לפרקו נשא את בת דודו הגאון רבי חנוך העניך מאיר אב"ד קערעצקי, חתן בעל הקדושת יום טוב, ונולדו להם שלושה ילדים.

להראות את הידים אם הם נראים כמו ידי עובדי אדמה.

ובהגיע תורו של מרן רבינו ז"ל וכאשר הושיט את ידיו הקדושות הבחין מיד שאין אלו ידים של עובדי אדמה, אז חמתו בערה בו וצעק "זי הענט ראבינער" שהידיים שלו נראים כמו של רב, ורצה אז להתנגם ולשלוח את רבינו למחנה קשה.

אולם בחסדי שמים ניצול רבינו בדרך נס שאדהכי והכי הגיע עוד קבוצה של אנשים ובתוך המהומה הגדולה עבר רבינו עם עוד שאר יהודים לצד ימין מבלי שיבחין בו אותו רשע.

ומשה ה' רועה (ח"ב עמ' של"ו)

הצלה פלאית מידו של מנגלה הרשע

כאשר הגיע רבינו הברך משה ז"ע לאוישוויץ יחד עם שאר היהודים תושבי העיר זענטא, החליטו כולם שיאמרו שהמה "עובדי אדמה", כי הדבר ה' מתקבל על הדעת בהיות שבגלילות זענטא ה' הרבה שדות וכרמים.

ואכן כשעברו לפני הרשע ד"ר מענגעלא ימ"ש אמרו לו כנ"ל שהם עובדי אדמה, וביקש להם

לאחר המלחמה שב לסיגט וניסה לארגן מחדש חיי דת בקרב שארית הפליטה. במהלך התקופה בה שהה בסיגט נישא בשנית לבתו של הגאון רבי אהרן טייטלבוים מוואלווא. הוא חשש מהשלטון הקומוניסטי החדש והיגר לארצות הברית. שם נפגש עם דודו הרה"ק רבי יואל, שניצל אף הוא מהמלחמה. התיישב בבורו פארק, בה הקים בית כנסת "עצי חיים סיגוט" על שם אביו.

לאחר פטירת דודו מילא רבינו את מקומו עד ליום שבו נתבקש לשיבה של מעלה, ביום כ"ו ניסן שנת תשס"ו.

הגה"צ רבי אריה צבי פרומר זצ"ל הי"ד אבד"ק קוז'יגלוב בעל "ארץ צבי" כ"ז ניסן תש"ג

וחסידות.

בערב פסח שנת תש"ג פרץ המרד בגיטו ווארשא, כעבור שנים עשר יום, לאחר דיכוי המרד היגלו הנאצים ימ"ש את שרידי היהודים שנשארו בחיים אל מחנה האבדון 'מיידאנק' ובתוכם נמצא גם הגאון מקוז'יגלוב, והתכוון לעקידה.

כאשר הובילו את הגאון זצ"ל הי"ד ביחד עם יהודים נוספים אל תאי הגאזים, בתאנה כאילו מובילים אותם אל בית מרחץ, היה הגאון מקוז'יגלוב מוחא כף אל כף וקורא בעוז: 'הבה יהודים נקדש שם שמים בשמחה, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, מהולל השי"ת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזוכה הגדולה הזאת!...

בקוז'יגלוב הקים ישיבה ובה כחמישים תלמידים, קול התורה החל בוקע בעיירה קטנה זו, הגאון מקוז'יגלוב נודע בין גדולי התורה כאיש אשכולות שיד לו בכל שטחי התורה, גאון, צדיק וחסיד באורח חייו, בקי בש"ס ובפוסקים, והוגה בזוהר ובקבלה.

ימי שבתו בקוז'יגלוב לא ארכו, הוא נאלץ לעזוב את העיירה. אך מאז דבק בו הכינוי 'הרב מקוז'יגלוב'.

אותם ימים החלו מגיעות אליו בקשות מאת רבה של לובלין וראש ישיבת חכמי לובלין הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל כי יבוא ללמד בהישיבה הגדולה.

הגאון מקוז'יגלוב דחה את הבקשה, אך בשנת תרצ"ד נסתלק לפתע רבי מאיר שפירא זצ"ל מן העולם, ונתנו הכל עיניהם בהגאון מקוז'יגלוב.

רוח חדשה הביא עמו הגאון מקוז'יגלוב לישיבת חכמה לובלין: למדנות, עמקות, צדקות, תורה

רבי אריה צבי נולד בשנת תרמ"ד בעיירה הקטנה טשעלד'ז הסמוכה לבנדין שבפולין.

בהיותו בר מצוה עשה את אחד הצעדים המכריעים בחייו - עבר ללמוד בישיבתו של האדמו"ר רבי אברהם בורנשטיין זצוק"ל, בעל האבני נזר ואגלי טל, בה נהיג ישיבה בנוסח חדש, עמקות וחריפות, כנוסח חותנו הרה"ק מקאצק ז"ע. חריפים, בקיאים, ועוקרי הרים היו בין תלמידיו של האבני נזר ז"ע.

חמש שנים למד רבי אריה צבי בישיבתו של האבני נזר, היו אלה שנים מכריעות בחייו, כאן קנה הרבה חכמה ודעת, בחריפות ובעמקות. כאן למד לדעת את דרכי הלימוד, שיטת הלימוד המיוחדת לישיבת סוכטשוב. כאשר נסתלק האבני נזר ועלה בנו בעל השם משמואל זצוק"ל להיות נושא נזר השני לבית סוכטשוב, פנה להגאון רבי אריה צבי זצ"ל וביקשו לבוא לסאכטשוב כדי לעמוד בראש הישיבה שישד אביו. רא"צ נענה לקריאת רבו והוא אז כבן עשרים ושבע שנים.

כאן נתכבד בכתר תורה ראש ישיבת סוכטשוב. רא"צ הלך בשיטת רבו בלימוד, ובין תלמידיו היו גדולים בתורה, בקיאים וחריפים, מעמיקים ובעלי שכל ישר.

רבי אריה צבי זצ"ל עמד בראש ישיבת סוכטשוב עד לחורבן העיר בימי מלחמת העולם הראשונה. בתום מלחמת העולם לא יכלו עוד להקים את הישיבה בסוכטשוב ההרוסה, עמד רא"צ לפני פרשת דרכים. אותם ימים נפטר הרב יצחק גוטנשטיין זצ"ל, דודו של ר' אריה צבי שהיה רב בעיירה הדלה קוז'יגלוב, פרנסי העיר הכתירו את ר' אריה צבי לרבם.

הגרי"ז מבריסק העיד על גאונותו

שמעתי מהג"ר ישראל יצחק פיקורסקי זצ"ל ראש ישיבת תומכי תמימים בארה"ב שהיה מתלמידי הארץ צבי בישיבת חכמי לובלין, ממה ששמע בעצמו מפי הגרי"ז מבריסק זצוק"ל בשבח רבו כשאמר לו שהוא מתלמידיו.

שכשהיה הגרי"ז בקרעניץ שבגליציה יצא לטייל עם רבנים ראשיי ישיבות ות"ח לשאוף אויר צה, וגם הארץ צבי הצטרף אתם, וכמובן שכל אחד הכין לעצמו דברי תורה וחידושים לדבר עם הגרי"ז, וכך בעודם מטיילים הציע אחד מהם שאלה בהלכה, השני חקירה, ואחר הקשה קושיא, 'און דער קוז'יגלובער רב האט צו יעדע זאך צוגישטעלט א תוס', און גוט צו גישטעלט,

באו לכאן. ואותם המקישים ומשווים דברים ללא הגיון, יחליטו כי שני הטעמים היינו הך, ויביאו לסעודת 'שבע ברכות' אפר נשרפין בתורת פנים חדשות...
מפי הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמאן זצ"ל

רבי חיים מברסק זצוק"ל בדרך הלצה על אלו המדמים גם 'בערך', זהנה התוספות בתמורה (ל"ג: ד"ה הנשרפין) ביארו הטעם דאפר הנשרפין מותר כיון שכבר נעשתה מצוותו, ואילו הרשב"א בקידושין (נ"ו:) כתב הטעם משום פנים חדשות

און עס איז טאקע גישטאנען אין תוס'. – הרב זצ"ל השווה לכל דבר מדברי התוס', והיה זה דבר הדומה באמת לזה, וזה מה שהיה כתוב בתוס'. וכידוע בברסק קיבלו רק דימוי מילתא למילתא שהיה מדיוק לגמרי, וכמו שאמר הגאון

מסר חסידי לפרשת השבוע

משא ומתן באמונה

רחמים מבעל הרחמים שירחם על עמו בית ישראל. כשמוע החנווני את דברי הרב נכמדו רחמיו על ישראל, ניגש לחלון ונשא עיניו לשמים ואמר: רבונו של עולם, כשם שאני שומע בקולך כך תשמע אתה בקולי, תחדל מעצור את השמים והורד גשמים על פני האדמה. כהתימו לדבר התקדרו השמים בעבים והתחילו הגשמים לירד כראוי. הרב וכל האנשים אשר אתו בבית המה ראו וכן תמהו ולא ידעו מה זאת. הם נדהמו בראותם שדבריו עשו פרי וקולו נשמע במרום ונתקיים בו מה שנאמר עוד הם מדברים ואני אשמע. התחילו לחקור ולדרוש מי הוא ומה מעשיו, אולי הוא מן הצדיקים הנסתרים וכו', עד ששאלו אותו בעצמו והגיד להם שהוא הדיוט גמור ואינו יודע שום דבר רק מה שלמדו הרב לשמור ולעשות הוא מקיים בכל לבבו ובכל נפשו. ומדי פעם בפעם כאשר הוא מוכר איזה דבר ושוקלו הוא רואה על לשון המאזנים את האותיות של שם הוי"ה ברוך הוא. עד כאן ספר האיש מארץ הקדושה את המעשה לפני הרה"ק רבי ישראל אברהם זיע"א. וגם החסיד הישיש ר' דובער בר' ליפא שמע את הספור הזה הנורא מפי האיש הנ"ל (סיפורי צדיקים החדש' סיפור כד).

הרה"ק האביר יעקב זיע"א מפרש שהעופות הטמאים המנויים בפרשה מרמזים על סוגים שונים של אנשים שמתנהגים שלא כיושר בדיני ממונות, כשבין העופות מצאנו (ויקרא יא טו): 'ואת הדוכיפת ואת העטלף', ומפרש שעוף הדוכיפת מרמז על אלו שאין להם מאזני צדק ואינם משתמשים באבני צדק כראוי, ועוף העטלף מרמז על אלו שמשאם ומתנם ברמאות ולא ראו אור הצדק במסחרם. זה לשונו בספרו 'פתוחי חותם': 'דוכיפת' אותיות: דו כפת, והיינו האדם המרמה במאזנים ובמשקלות. 'ד' היא שנים, 'כפת' – כפה, לשון מידה ששוקלים בה, כמו כפה שבראש האשה, ועוד, לשון כפות מאזנים, ודהיינו שיש לו שני מינים, אחד גדול ואחד קטן, כשלווקח לעצמו לוקח בגדול, וכשמוכר לאחרים מוכר בקטן, 'עטלף' הוא עוף שכל ימיו בחושך לא ראה אור, כך מי שמשאו ומתנו ברמאות, מתרחק מן הצדק ומתדבק ברמאות, נמצא כל ימיו בחושך הוא הולך.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

פעם אחת שבת החסיד הישיש, ר' דובער בר' ליפא, אצל הרה"ק רבי ישראל אברהם מטשארנא אוסטראה זיע"א, בנו של הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א, והיה שם איש נכבד אחד מארץ ישראל, וסיפר לפני הרה"ק רבי ישראל אברהם עובדה זו, המפורסמת בארץ ישראל, שהיתה בימי האר"י הקדוש זיע"א: בעיר אחת מארץ המערב היה איש פשוט והדיוט, סבל נושא משא, ובא אל רב העיר ושאל אותו: איך יתנהג מנהג ישראל כשר. היה לבו הומה ומשתוקק שיתנהג כישיראל כשר, רק שלא ידע מה עליו לעשות, כי היה הדיוט גמור, על כן בא לשאול את הרב להורות לו דרך איך יתנהג בפרנסתו זו. שאל אותו הרב: אם הוא יודע ספר. והשיבו, שאינו יודע רק לומר תיבות התפילה בגמגום ובדוחק. הזהירו הרב להיות סר מרע, שלא לגנוב ולא לגזול ח"ו, ויתפלל בכל יום ויאמר קצת תהלים. והאיש הזה שמע את דברי הרב, שמר מאד את פקודותיו, עשה ככל אשר צווהו וה' הצליח את דרכו בזמן מועט, ועזב פרנסתו זו וקנה לו סוס אחד והיה מוביל מים.

כשהשתנתה פרנסתו בא אל הרב להורות לו דרך שילך בה בפרנסה זו ויהיה יהודי כשר. הזהירו הרב גם בזה לפי בינתו והוא שמר את מצות הרב, וה' היה אתו והצליח מאד בדרכו. אז עזב גם את פרנסתו זו. מכר את סוסו ונעשה חנוני.

גם בפעם הזאת בא אל הרב שילמדו מנהגי ישראל איזוהי דרך ישרה שינהג בה החנוני, והרב למדו שלא להונות שום אדם, ליתן משקל צדק וישקול בהכרע וכדומה. והאיש קבל עליו לקיים את הכל, וכשהיה לחנוני עשה ככל אשר פקד עליו הרב. וה' ברך אותו ונעשה עשיר גדול.

פעם אחת היתה עצירת גשמים. וגזר הרב תענית צבור כדין. בחצות היום שלח הרב שליח לבקר בכל בתי העיר ולראות אם בני העיר מתענים. בא השליח אל בית החנוני העשיר וראה שהוא יושב ואוכל סעודת צהרים יחד עם בני ביתו. יצא השליח מבית החנוני ובא אל הרב וסיפר לו שהחנוני אינו מקיים את גזירת בית דין. שלח הרב לקרוא אותו ומיד בא אליו. שאל אותו הרב: מדוע אינך מקיים את גזירת בית דין לישב בתענית? התנצל ואמר, שלא ידע כלל מגזירה זו, ואילו היה יודע, בוודאי היה מקיים אותה. אחר כך שאל החנוני את הרב: מדוע גזרו את התענית? אמר הרב: כן הוא המנהג בישראל, שבשעת עצירת הגשמים רחמנא ליצלן מתענים ומבקשים

הדרש בממלכת התורה

דבר בעתו

באר החיים ספירת העומר ושבעות

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
שמו הטוב של המשפיע הנודע, הגאון החסיד רבי אלימלך בידרמן שליט"א, הולך לפניו מסוף העולם ועד סופו. דברי תורתו הכוללים אמרות אמונה ובטחון מעוררים את הלבבות ומציתים בהם אש של תקווה ורצון. מהדורה זו מכנסת את מיטב אמריו הנעימים של המשפיע, בתוספת אלפי סיפורים נאים שסיפר, בענייני החגים והמועדים.

הדרש

חוברות 'תלמוד ירושלמי' - כריכה רכה

מהדורת פריעדמאן
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
המהדורה הטובה ביותר של התלמוד הירושלמי 'עוז והדר', עם כל פרשני הירושלמי ובתוספת פירושו של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל. המהדורה מצטיינת בהגהה מדוייקת, בעימוד נאה ומרהיב עין, לתועלת הלומדים. עתה יוצאת לאור מהדורת חוברות עם כריכה רכה, לנוחות הלימוד בכל עת.

דבר בעתו

משנת המועדים

ימי העומר ול"ג בעומר
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
כל עניני המועד בהלכה אגדה וחסידות במהדורה מקיפה עם כל ספרי ענייני החג והמועד מרוכזים לשלחן אחד, לסייע בלימוד ענייני החג.

הדרש

רמב"ם המבואר נזיקין - גזלה ואבידה א

מהדורת 'קרן סללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' - נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
כרך נוסף וחדש בסדרת הרמב"ם המבואר. נושאי כליו ערוכים בדקדוק רב, מקוטע ומנוקד, בעיצוב נאה ומשוכח. ביאור משולב ומקיף לכל דברי הרמב"ם, ערוך בשפה ברורה ושווה לכל נפש. הביאור מיוסד על מפרשי הרמב"ם לדורותיהם, ובתוספת הקדמות, מבוא בתחילת כל ענין, וכן מקורות וציטוטים להרחבת הדברים והשיטות. בספר גם פסקי שולחן ערוך, וילקוט ביאורים ועיונים נרחב על דברי הרמב"ם, בסגנון 'מתיבתא' על הש"ס.

הדרש

חיים כמתנה - מאירים 19

סיפור מחיי הבית ישראל מגור ומאירים את העולם סיפורי צדיקים לילדים. סדרת הספרים הפופולארית 'מאירים' קנתה שם דבר בעולמם של ספרי התוכן החינוכי לילדים, והפכה למוצר חובה בכל בית יהודי. ספרי קריאה בכריכה קשה בעיצוב מושך עין מלאים במידע עשיר וערכי על השושלות החסידיות וגדולי התורה מדורות עברו המעוררים את לב הילד למען ילך בדרך טובים. עם הופעתם של כרכים נוספים בימים אלו, מתרחבת הסדרה המפוארת בהדר וביופי כראוי להינוך דורותינו בדרך ישראל סבא.

הדרש

ספר הישר

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
זה ספר הישר, אורח חיים ותוכחות מוסר, מדרך עקש לסוד, וללכת בנתיב הישר, בעיני אלהים ואדם, ונוסף עליו קיצור הדברים למעשה בסוף כל שער ובו סיכום הדברים העולים למעשה מאותו שער ערוך בשפה ברורה ובהירה השווה לכל נפש.

מלון יקרון והיהודים נפלאים מלוקט מדברות קדשו ותורתו של רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵרָא חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִוְרֵי־תָא
יְסוּד חֻדְשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

והתקדשתם - ג' אופני הקדושה שבמצוות

ולקבל תפילתכם ותורתכם רק שאתם צריכים להיות קדושים ומזומנים, ע"כ לשון קדשו. וזה דבר הכתוב והתקדשתם והייתם קדושים **כי קדוש אני**, 'והתקדשתם' לפרוש עצמו מן הגשמיות, 'והייתם קדושים' להיות מוכן ומזומן להשראת הקדושה, 'כי קדוש אני' להשרות קדושתו כפי ההכנה הראויה.

ההכנה נותנת כח שתישאר הארת המצוה גם לאחריה

אפשר לרמוז בדרך זו מה שכתבו בספרן של צדיקים כי יש להשאיר רושם קדושה מהמצוה, שלא רק בשעת המצוה יתקדש, רק גם לאחריה תישאר בו הארת הקדושה, וכדרך שכתב **בנועם אלימלך** (אמור ד"ה בענין): וכך הדרך הצדיקים שלפני התפלה המה מיישבים עצמם ומוחין שלהם לפני מי הם מתפללין, והקדושה היא מגביה המוחין בעת העסק בה, אבל אחר התפלה או עסק הקדושה הוא הוא נופל לקטנות המוחין בהילוכו בהבלי הזמן, וזה אינו תכלית העבודה השלימה, כי אדם צריך להיות תמיד בקדושה ובטהרה בלי הפסק רגע אחד, לזה צריך לקשר עצמו כל כך בעת הגדלות מחשבתו בהשם יתברך ברוך הוא שיהיה מחשבתו קשורה אף שילך ממנה. והדרך לכך היא ע"י ההכנה שמקודם למצוה, וכפי שמכין עצמו לעשיית המצוה כך נשארת בו הקדושה לתמיד כמבואר **בתפארת שלמה** (שער קריאת שמע ד"ה והיו): כל ענין המצוה אשר יעשה האדם בגופו ותנועת אבריו בפועל, או גם במקום אשר יבחר האדם לעשות בו איזה מצוה, הנה תמיד יהיה נשאר רושם הקדושה של המצוה שעשה על אבר שעשה בו המצוה ועל המקום הנעשה בו, כי בעשיית המצוה נעשה האבר הפועל והמקום הנפעל בו מרכבה להקדושה ולא תסור ממנה לעולם, עכ"ל. אם כן יבוא הרמז בפסוק: **והתקדשתם** בהכנה ראויה קודם המצוה, ובכך **והייתם קדושים** גם לאחר שיגמר מעשה המצווה.

מזומן ומוכן, כמו 'ולא יהיה קדש בבני ישראל' (דברים כג יח), ונאמר גם כן על ענין קדושה. וכל הפירושים הם מורים על ענין אחד, כי אי אפשר לאדם להיות קדוש בקדושה של מעלה אלא אם כן הוא פורש ובודל עצמו מכל תאוות עניני העולם, ומזמין את עצמו להשראת כבוד הבורא ברוך הוא, אז יכול לקבל קדושת הבורא ברוך הוא. וזה 'אשר קידשנו במצוותיו', מלשון קידושין ופירשו בגמרא (קידושין ב:) דאסר לה אכולי עלמא כהקדש, ואז היא מזומנת לו לבדו ובוזה נקרא קידושין. וככל החזיון הזה אנו צריכים להיות קדושים לבוראנו. 'כי קדוש אני', פירוש, שאני בודאי מוכן ומזומן לקדש אתכם בכל רגע

והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני (יא מד). תיבת 'קדושה' יש לפרשה בשלוש משמעויות: **א. פרישות**, כמו שפירש רש"י (להלן יט ב): 'קדושים תהיו הוו פרושים מן העריות ומן העבירה'. **ב. הכנה והזמנה**, כמו שכתבו בתוספות (קידושין ב: ד"ה דאסר) שלשון קידושי אשה על שם שמייוחדת ומזומנת לבעלה. **ג. קדושה עליונה החלה על מקיים המצוה**. וכך הוא לשון קדשו של המגיד הקדוש רבי ישראל מקוז'ניץ ע"ה בספרו עבודת ישראל (שמיני ד"ה כי אני): כי מילת קדושה נאמר על לשון הפרשה ותרומה, ונאמר גם כן על דבר

מִי־הֵרָא דְפִלְיָא

ברכת כהנים נקראת 'נשיאת כפיים' שבה נשלמת המצוה

וַיֵּשֶׂא אֶהָרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעַם וַיְבָרְכֵם (ט כב). ברכת כהנים קרויה בכל מקום 'נשיאת כפיים', ויש להבין מדוע נקראת בשם זה ולא 'ברכת כהנים' על שם הברכה שהיא העיקר, וכמו שכתוב (במדבר ו כג) 'כה תברכו את בני ישראל'. פירש בספר **זכרון אלעזר להרה"ק מסאסוב ע"ה** על פי הידוע שכל מצוה כוללת מחשבה דיבור ומעשה, וברכת כהנים חלוקה כך, חלק המחשבה שבה הוא לאהוב את כלל ישראל, כמו שמברכים 'לברך את עמו ישראל באהבה', וחלק הדיבור הוא באמירת הברכה בפיו, וחלק המעשה הוא בנשיאת כפיו כמו שכתוב **וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם** וכמבואר בגמרא (סוטה לח). שהמדובר הוא בנשיאת הכפיים דווקא ועל ידי שמקדש מחשבתו ודיבורו נעשו ידיו צינורי ההשפעות כל טוב מהשם יתברך לבני ישראל. והנה, שלמות המצוה היא שעל ידי ההכנה במחשבה ובדיבור מביאים אותה לידי גמר מעשה, כעין דברי חז"ל (תנחומא עקב ו) אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה, כיון שכך נקראת מצוה זו על שם גמר המעשה בשם 'נשיאת כפיים'.

א. וגם בשלחן ערוך (או"ח סי' קכח-קל) נקראו הלכותיה 'הלכות נשיאת כפיים'.
ב. כמו שכתב בשער הגלגולים (הקדמה יא): האדם צריך לקיים כל תרי"ג מצות במעשה וכן בדיבור, על דרך מה שאמרו רבותינו ז"ל (ראה מנחות קי): כל העוסק בפרשת עולה כאלו הקריב עולה וכו', וכן במחשבה, אם לא קיים כולם בשלשה בחינות אלו יתגלגל עד שיקיים כל התרי"ג מצות בשלשה בחינות אלו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

המלאכים מקבלים כוחם מעבודת איש ישראל

אלא שינקו זאת מישראל, וכשישראל חזרו לאחוריהן לא הגיע הכח למלאכים, ולכן סייעו אותם לחזור למקומם. וכשידע האדם שהמלאכים העליונים תלויים הם במעשיו, ירוץ ויתלהב בעשיית מצוות ה' בהידור רב באהבה עצומה ובחרדת קודש.

שנאמר (תהלים סח יג) 'מלאכי צבאות יִדְוֹן יִדְוֹן, אל תיקרי 'ידוֹן' אלא 'יִדְוֹן'. וזעק רבי ברוך, היתכן, כיצד העזו המלאכים לגעת בגופם של ישראל שהתקדש בכל מיני קדושה. ותירץ, 'מדדין' יתפרש מלשון דד, שכוחם של המלאכים לא היה משל עצמם

כי היום ה' נראה אליכם (ט, ד). כמה גדולה השפעת מעשיו בעולמות העליונים יש ללמוד מאשר זעק הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז"ע"ה על מה שאמרו בגמרא (שבת פח): שבשעת מתן תורה חזרו לאחוריהן י"ב מילין והיו מלאכי השרת מדדין אותן,

כבר במחשבת המצוה שורה רוח קדושה ממרום

ומכך נלמד לענייננו בביאור ההתעלות שזוכה לה האדם החושב לעשות מצוה, שביארנו כי בעת המחשבה נעשית באופן מושלם עם כל ההידורים והחומרות, וידוע שכשאדם מהדר במצוה ועושה תוספת משלו בחביבות המצוה זוכה לאור מקיף, כי בעצם קיום המצוה זוכה לאור פנימי ובהידורים שמוסיף זוכה לאור מקיף, אם כן בעת שעולה במחשבתו לקיים מצוה הרי רוצה לעשותה בכל ההידורים ומשכך זוכה לאור מקיף כדינו של המהדר במצוות. ומעתה נדע מה רב טוב הצפון למקימי המצוות שמסובב באור פנימי ואור מקיף מלגו ומלבר וע"י זה נשמר מכל משמר מכל דבר שיכול לרחקו מעשיית המצוה בשלימות.

מעט שמעלה במחשבתו לעשות המצוה עומד לסייעו המלאך הנברא ממחשבתו

עודנו מדברים מהארות מחשבת המצוה, נבואה שערי קודש ונחזה הארות עצומות הניתנות לחושב במחשבתו לעשות מצוה, והוא בדברי מהרש"א ע"ה (מכות י: ד"ה בדרך) שכתב לבאר מה שאמרו בגמרא (שבת קד.) 'הבא ליטהר מסייעין אותו' וכן מובא בגמרא (מכות שם) 'בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו', והקשה המהרש"א מי הם אלו המסייעים והמוליכין, אם רצונו לומר שהקב"ה עוזרו היה לו לומר בלשון יחיד ולא מסייעים ומוליכין. אלא מבאר המהרש"א על פי המובא לעיל שבכל מצוה ישנם שלשה חלקים מחשבה דיבור ומעשה, וידוע כי מכל מעשה ודיבור ואפילו מחשבה נברא מלאך, אם כך בשעה שבא האדם להיטהר ורוצה ללכת בדרכי הקדושה נברא מלאך מהמחשבה וכן כשמדבר מעניין המצוה גם נברא מלאך, ומלאכים אלו הם שמסייעים בידו ומוליכים אותו כרצונו לגמור המצוה על סך חלקיה, מחשבה דיבור ומעשה.

אור גדול לסייע לו לקיים המצוה, שכן החלק שישנו בעולם הזה הרי הוא מסובב ומוקף בגוף הגשמי, שיש לו נטיות גשמיות המעכבים בעדו לקיים המצוות כהלכתן, ולכן צריך סייעתא מן שמיא מהחלק הטהור והעיקרי שנמצא בשמים, לסייע לו להתגבר על הקשיים שיש בעולם הזה.

הוא הדבר עליו אנו מודים בברכת המצוות 'אשר קדשנו במצוותיו' לרמוז על הקדושה העצומה שמסייעת בעדנו לעשות המצוה, כי מעת שעולה במחשבה שרצונו לעשות המצוה תיכף נעשה רישומו בשמים למעלה וממשיך משם אור מקיף וקדושה עליונה חופפת עליו וסובבת אותו ומסייעת בידו להתגבר על הגשמיות שבו ושבעולם הזה, שכן זוהי סגולתו של אור המקיף שמבריא כל החיצונים וכנאמר (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', וכדברי האר"י הקדוש ע"ה (שער הכוונות דרושי ברכת השחר): ואין לך דבר שדוחה את הקליפה כמו אור המקיף, לפי שאין יכולת בקליפה לינק ולהתאחז באור המקיף, לכן הוא עומד בחוץ ואין לו פחד מן הקליפה.

בעת המחשבה לקיים המצוה זוכה לאור מקיף הבא לזרזים המהדרים במצוה

עוד אפשר לבאר, על פי הנראה לעינים שכאשר אדם חושב לעשות מצוה הרי שמתכוון לעשותה עם כל ההידורים, ורק כשזה מגיע למעשה נחלש יותר כפי שהאריכו בספרן של צדיקים, וביארו שהמחשבה מקורה מהנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, שכן בכל מצוה יש מחשבה דיבור ומעשה, שהם כנגד נפש רוח ונשמה, והמחשבה הינה כנגד הנשמה, ולכן כשמעלה על ליבו לעשות מצוה הרי זהו דבר של הנשמה, ולכן ברצון לעשות רואים שהרצון הרבה יותר גבוה ממה שנעשה אחר כך למעשה.

והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני (יא מד).

ידוע המובא בנפש החיים (שער א' פ"ו): כי מעת שעולה על רעיון האדם לעשות מצוה, תיכף נעשה רישומו למעלה במקור שורשה העליון וממשיך משם על עצמו אור מקיף וקדושה עליונה חופפת עליו וסובבת אותו וכו'. ועל ידי זה הקדושה והאור המקיף, הוא דבוק כביכול בו יתברך גם בחייו וכו'. וזה האור מקיף הוא לו לעזר לגמור המצוה, ועל ידי הגמר, האור מתחזק יותר וירם ראש עליון ועל זה אמרו ז"ל (שבת קד.) 'הבא ליטהר מסייעין אותו'. גם מושכת וגוררת את לבו מזה לסגל עוד כמה מצות, אחר שהוא יושב עתה בנג עדן ממש חוסה בצל כנפי הקדושה בסתר עליון, אין מקום להיצר הרע לשלוט בו ולהסיתו ולהדיחו מעסק המצות.

וזהו שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים שאמרו בגמרא 'כל המקדש עצמו למטה מקדשין אותו מלמעלה', דהיינו נמשך עליו קדושה משורשה העליון של המצוה, וע"י אור הקדושה ואור מקיף הוא דבוק בהקב"ה בחייו שנאמר (דברים ד ד) 'אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' וע"י זה זוכה להבא ליטהר מסייעין אותו' וגם זוכה ל'מצוה גוררת מצוה' (אבות פ"ד מ"ב).

כשחושב לעשות מצוה יורדת עליו קדושה משורש נשמתו בעליונים

יש להעמיק עוד בביאור מהות הסיוע המגיע מעולם העליון לכל החפץ ודורש ה', כי הנה ידוע שהנשמה שורשה בעליונים, ורק חלק קטן ממנה יורד לעולם הזה, אך החלק הגדול והעיקרי נשאר למעלה, והם מחוברים יחד החלק העליון עם החלק הקטן היורד לעולם הזה, ולכן כל לילה עולה החלק שיש בעולם הזה לתת דין וחשבון עם החלק העיקר שנמצא בשמים, וזהו האור האמור שיורד מעת שמעלה האדם במחשבתו לעשות המצוה, שכאשר חושב לקיים מצוה יורד עליו מחלק העליון

ההכנה לקבל קדושת המצוה

שלאחר יום כיפור כתב בטור (או"ח סי' תקפא): במוצאי יום הכיפורים עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עונות, לכך קורא יום טוב ראשון 'ראשון לחשבון עונות'. והקשה הט"ז כיצד בהכנה למצוה אין עושים עבירות וכשמגיעה המצוה עצמה ביום טוב ראשון של סוכות אז הוא ראשון לחשבון עונות.

אלא, כי אכן זו כוחה של הכנה למצוה, שכאשר מתכוננים למצוה אין מקום לחטאים עוד יותר מזמן המצוה עצמה, וכלשון הרה"ק בעל שפת אמת ע"ה (האזינו תרל"ד ד"ה בטור): אבל אין הדבר רחוק שיותר כח והצלחה יש בהכנת המצוה מגוף קיום המצוה. ומבאר שני טעמים בדבר: האחד, כי עשיית המצוה היא רק לשעה וההכנה הוא לעולם. ועוד, כי מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה. אבל הרצון והכנה להמצוה הוא לעשותו כרצונו יתברך, ולזאת ההכנה והשמחה לבוא להמצוה חשוב מאוד.

וכאן מוסיף השפת אמת לימוד גדול: ויש לדון קל וחומר ממה שאמרו ז"ל (יומא כט.) הרהורי עבירה קשים מעבירה, כל שכן מדה טובה הרהורי מצוה, שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים פקודת ה' יתברך טובים מהמצוה ושומרים האדם וע"י זה אין עושין עונות.

'והתקדשתם בהכנה וכך' והייתם קדושים' בקדושת המצוות

הוא הביאור בפסוק והתקדשתם והייתם קדושים כמו שכתב בסידורו של שבת (ח"א שורש א ענף ג): כי פירוש והתקדשתם הוא לשון הזמנה, כמו 'הרי את מקודשת ליי פירוש מזומנת לי, שתזמינו עצמיכם בבחינת זך ונקי, אז והייתם קדושים שתתרכה עליכם קדושתו הראוי להיות שורה במקום טהור זך ונקי.

וזה גם ביאור אמרם ז"ל בגמרא (יומא לט.): 'והתקדשתם והייתם קדושים', אדם מקדש עצמו מעט, מקדשין אותו הרבה. מלמטה, מקדשין אותו מלמעלה. בעולם הזה, מקדשין אותו לעולם הבא. ע"כ. וכמו שכתב השל"ה (ויחי דרך חיים): כמה גדול כח התעוררות מלמטה למעלה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל מקדש אדם עצמו מלמטה מעט מקדשין אותו מלמעלה הרבה, כי לפי ההכנה שמכין אדם את עצמו כן שורה עליו רוחניות העליון, כי מוצא כסא מוכן למטה, וזהו ענין 'הב חכמה לחכימין' (ראה דניאל ב כא).

דשמיא להסיר ממנו כוחות היצר, כי ההכנה כמוה כיד ובית אחיזה, שכן כל הכלים יש להם בית יד שעל ידי כן אפשר לאחוז בכלי, וכן ההכנה קודם המצוה היא כבית יד המזכה את האדם לאחוז במצוה ולקיימה בשלמות.

הארה זו האירנו רבינו רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בקדושת לוי (ויצא ד"ה אנכי): למשל לפי הנראה יש בית לדור בו, ואדם הוא מלובש בבגדים, והבית הוא הכנה אל האדם, כמו כן השראת קדושת המצוה צריכה שיהא לה בית שתמצא מקום לשרות בו, והבית הוא מה שאדם מכין עצמו ולבו מכוון אל הבורא יתברך לעשות איזה מצוה קודם שעשאה, והכנה זו הוא בית לדור בו קדושת המצוה.

חסידים הראשונים ידעו גדלותה של ההכנה לתפילה

ביתר שאת הרגישו בכך חסידים הראשונים הנזכרים במשנה (ברכות ל:): 'אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין, כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים'. שידעו כי לפי הכנת הלב כך תשרה הקדושה על האדם, משכך היו שוהים שעה אחת לפני התפילה ושעה לאחריה, שהכינו עצמם בסילודין ובהתבוננות לפני מי הם עומדים להתפלל, בחושבם רוממותו וגדלותו והיו מתמיהים על גודל תפארתו, וכן לאחריה המשיכו את כח התפילה שתלווה אותם כל היום.

הכנה למצוה גדולה מהמצוה עצמה

וכן הוא הדבר בכל מצוה ומצוה, גדולה היא ההכנה למצוה עוד יותר מהמצוה עצמה. כך מוכח מדברי הגמרא (יומא כד:) שהדלקת המנורה אינה נקראת עבודה, אך הטבת הנרות עבודה היא ויש לעשותה רק ע"י כהן (ראה רמב"ם ביאת מקדש פ"ט ה"ה, ז), והכיצד יתכן כזאת, שעצם המצוה דהיינו הדלקת המנורה כשרה זו, אך ההכנה למצוה בהטבת הנרות פסולה בזר, הרי לנו מפורש שהכנה למצוה גדולה אף מהמצוה עצמה.

עוד מצינו בספרים הקדושים על שנקרא יום ראשון של חג הסוכות 'ראשון לחשבון עונות' וזאת לאחר שבארבעת הימים

והתקדשתם והייתם קדושים פי קדוש אני (יא מד).

קודם קיום כל מצוה צריך האדם להכין עצמו, להיות ראוי לקבל הקדושה הירודת עליו בקיום המצוה, כי כל מצוה תכליתה להשפיע קדושה לאדם כמו שאנו מברכים לפני כל המצוות 'אשר קדשנו במצוותיו', ועל ידי קיום המצוות זוכים אנו להתקדש בקדושתו יתברך, אלא שיש להכין תחילה כלים ראויים ושלמים לקבל בהם את הברכה והקדושה, שהרי 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום' (עוקצין ג יב), ופירש בתפארת שלמה (ויגש ד"ה ויגידו): רצה לומר לעשות עצמו שלם וכלי החזיק ברכה, כי באם לא כן לא עשה כלום, נמצא כי ענין ההכנה הוא כלי המחזיק המצוה ושייך להמצוה.

כפי מה שמכינים את הכלים בשלמות כך זוכים לקבל בהם את הברכה והקדושה. זהו טעם הברכה שמברכים טרם כל מצוה 'אשר קדשנו במצוותיו' שמכינים אנחנו את עצמנו להתקדש בקדושה של מעלה, כדברי השל"ה הקדוש ע"ה (תמיד נר מצוה): 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו', שכוונת הברכות הללו הוא, שאנחנו מברכין לשמו יתברך על כל טוב אשר גמלנו, שטיהר וקידש אותנו במצוותיו הקדושות שהם קיום העולמות כנודע, ועל ידיהם אנו נקראים קדושים ונתקדש גופנו ונשמותינו, והם תכליתנו, לא זולת זה בשום ענין בעולם.

בזכות ההכנה זוכים לקיים המצוה כראוי

קיום מצוות ה' הוא הדבר הגדול ביותר ששייך לאנשים קרוצי חומר, שהקב"ה מקדשנו בקדושה עליונה באמצעות מצוותיו, וכבר ידענו מתלמיד הבעל שם טוב הקדוש ע"ה כי מצוה לשון 'צוותא' שכאשר אדם מקיים מצוה זוכה בכך להתקשר בקשר אמיץ וחזק בקדושה העליונה. כשחושבים על זה נמלאים חרדת קודש כשמבינים איזה זכות נפלה לכל יהודי מעם ה' ועד היכן יכול האדם להשפיע במעשיו.

אמנם גם היצר הרע אינו מוותר בפרט בקדושה עצומה שבכל מצוה, והוא שם מחסומים ומכשולים כדי לעכב את האדם מלגשת אל הקודש, אך לצורך זה לימודנו רבותינו הקדושים שכאשר מכין האדם עצמו לקיום המצוה יש בכוחו לקיים המצוות כראוי בעזרת ה' העוזר בידו שלא יכשל במיצרי היצר הרע וזוכה לסייעתא

יצא לאור ע"י מנחם אור ליהודים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לצטט ללא אישור מפורש בכתב מנחם אור ליהודים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

איצרות ומגיד ממעורבות

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

עיקר השגת הבורא היא בדרך התבטלות השכל אל מקורו

במאמר זה, שבו עוסק רבינו לבאר את דרכי הדביקות בהקב"ה על ידי המחשבה וההתבוננות כדרכו שבה עיקר עבודת בני ישראל, מבאר המגיד צורת התבוננות חדשה שעל פיה ניתן להבין את ההבדל בין שני דרכי הדביקות שהם חכמה ובינה, שהם שני דרכים לידבק בו יתברך.

כדי להבין את ההבדל בין שני הדרכים הנזכרים, צריך להבין בתחילה מהיכן יצאו שני דרכים אלו, ואיך ניתן להגיע לדרגת דביקות הנעלה יותר, אשר מכונה 'חכמה' - אותיות 'כח - מה', על שם שאינה מושגת בשכל אנושי, אלא דווקא על ידי עצם הנפש המשתוקקת וחיפצה להתכלל בו יתברך, וממילא דרך זו תושג רק בהקדמת המבין שיקדים לה התבוננות במהותה ותוכנה.

ומבאר רבינו שהדרך להגיע אל החכמה הנעלה מכל הספירות, היא כאשר האדם יוצא מהגדרים הרגילים שסביבם סובבת והולכת מחשבתו של אדם, שרגילה לעסוק תמיד בעצמו של האדם ובצרכיו הרוחניים, איך 'אני' יכול להתענג, ואיך 'אני' יכול להתעלות, ואפילו בצרכים הרוחניים, שגם בהם האדם שקוע עדיין ב'אני' שלו שבו הוא עדיין בבחינת 'ש' נפרד, ומהם להתעלות אל בחינת ה'אין' שבה כל ה'אני' נכלל ב'אין' שהוא השורש של הווייתו ומציאותו של האדם עצמו, בדרגה שעדיין לא היה קיים כלל בעולם בצורה של 'אני'.

וזאת כאשר האדם יתבונן בבריאת העולם, איך ולמה חפץ הקב"ה להאציל את נשמותיהם של ישראל, שהוא בכדי להתייחד עימם ולהשתעשע עם נשמותיהם כידוע, וכמו שרבינו חוזר ושונה פעמים רבות במשנתו - משנת החכמה. כאשר האדם יוצא מהמחשבה שלו, לחשוב אודות עצמו, אודות ה'אני' שלו, ומדבק מחשבתו בדרגה שקדמה אל ה'אני', ובזה מדבק עצמו אל השורש שממנו נמשכה החכמה לעולם, והוא הרצון העליון שחפץ הקב"ה בנשמות ישראל ובצדיקים שיעבדוהו וירוממוהו וימליכוהו. וזאת הדרך היא דרך ההתדבקות העצמית שעל ידה האדם מדבק את עצם נשמתו בבחינת יחוד, והיא דרך גבוהה יותר מדרך הדביקות השכלית, אשר היא על ידי ההבנה שמשער האדם בשכלו גדלות השם יתברך.

ועל פי הקדמה זו יובן דברי רבינו ההבדל הגדול בין שני דרכי החכמה והבינה, שדרך החכמה היא המרוממת לאין ערוך מדרך הבינה, מכיון שהיא דביקות בחכמת הבורא עצמו, שבה שורה אור אין סוף של הבורא יתברך עצמו שגילה בה ללא כל מחיצה, ועל פי מה שנתבאר כבר בדברי רבינו בריבוי מאמרים שהכוח המיוחד של החכמה שאין בה כל צמצום והגבלה היינו מכיון שהיא אור ה'אין', וה'אין' מאחד אפילו אותם שהיו רחוקים זה לזה בצורתם החיצונית, כיון שהם עכשיו 'אין', ואין מונע ומפריד ביניהם.

ומכיון שכן, נמצא שדרך הדביקות הנכונה, שאליה תשוקת איש השלם אשר כוונתו לייחד קודשא בריך ושכינתיה, היא דרך היחוד שהיא החכמה, שאליה צמצם הקב"ה עצמו, כמאמר הוזהר הקדוש שתיבת 'אנכי' ראשי תיבות 'אנא נפשי כתבית יהיית', ונתבאר בדברי רבינו במקום אחר שהכוונה היא שתיבת 'אנכי' גילה הקב"ה את עצמו על ידי בחינת ה'אין' שהאיר ב'אלף' של תיבת 'אנכי' שבה נתגלה בחינת 'ראיה' שהיא דביקות העצמית, ואשר מכונה 'טביעות עין' (כמבואר במאמר זה).

ואמנם הבינה היא השלב הנוסף המוכרח כדי להביא לשלימות התגלות השכל הזה שמאיר על ידי החכמה, כי על ידה נמשכת הארת החכמה לבוא לידי גילוי עד העשייה ששם מתגלה הרצון, אך שלימותה לא תושג אלא כאשר באה לאחור השלב של הארת החכמה שקבלתה הוא דווקא על ידי בחינת 'אין'.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זיע"א לפרשת השבוע

אֵיִתָּא בַּמְדַּרְשׁ (ויקרא רבה יא א) וְיִהְיֶה בְיָוִם הַשְּׁמִינִי (ויקרא ט א) חֲכָמוֹת נְשִׁים בְּנֵתָהּ בֵּיתָהּ וְגו', זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנִּקְרָא ה' בְּחֻכְמָה יֶסֶד אֶרֶץ (משלי ג ט), חֲצִבָּה עֲמוּדָיָה שְׁבַע' וְגו' (שם ט א) אֵלֹו שְׁבַעַת יְמֵי בְּרֵאשִׁית וְכו'.

אֵיִזָּה חֲכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד (תמיד לב.). הַחֲכָם מְפִיר בְּטַבִּיעַת עֵין (בבא מציעא כג:), וְהֵינּוּ שְׁחוֹקָק עֵינֹו בְּדַבֵּר הוּא בְּלִי שׁוּם מַחְצָה מִפְּסָקָת, הַסְתַּכְּלוֹתוֹ שֶׁל הַחֲכָם שֶׁהֵיא כַח הַחֲכָמָה שֶׁלּוֹ נִקְרָאת עֵין מִלְשׁוֹן עֵינוֹ, וְכִשְׁהַחֲכָם מֵעֵיין בְּדַבַּר חֲכָמָה, אִזּוֹ הוּא בְּבַחֲיִנַת 'אין', שֶׁכֵּל עֲצֻמוֹת שֶׁכֵּל שֶׁהוּא עֲצָם מְהוּתוֹ שְׁקוּעִים וּמִתְיַחֲדִים בְּאוֹתָהּ הַחֲכָמָה, וְעַל יָדֵי זֶה נַעֲשֶׂה הוּא עֲצֻמוֹ דֵּהֵינּוּ מַחֲשַׁבְתוֹ שֶׁהֵיא עֲצָם מְהוּתוֹ - חֶלֶק מְאוּתוֹ דַּבַּר חֲכָמָה, וְאִף הוּא בְּעֲצָמוֹ אֵינּוּ מִפְּסָיק שְׁאֵף אֵינּוּ חוֹשֵׁב עַל עֲצֻמוֹ, אֵלֹא כֵל מַחֲשַׁבְתוֹ בְּאוֹתוֹ דַּבַּר וְכֵל מְהוּתוֹ מִתְּכַלְלַת בּוֹ, כְּדָאֵיתָא (סוטה יג.) מִי כְּהַחֲכָם וְמִי יוֹדֵעַ פְּשֵׁר דְּבַר חֲכָמָת אָדָם תְּאִיר פְּנֵיו וְעַל פְּנֵיו יִשְׁנָא וְגו' (קהלת ח א) זֶה מוֹשֶׁה וְכו' שְׁאָמַר (שמות טז ז) וְנַחֲנוּ מֶה' כַּמֶּשֶׁה שֶׁלֹּא יֵדַע אִם יִשְׁנֹו בְּעוֹלָם אִם לֹא וְעַל יָדֵי זֶה זָכָה שֶׁנִּתְאַחַד גּוֹפּוֹ עִם הַחֲכָמָה עַד שֶׁקָרַן עוֹר פָּנָיו, וְהֵינּוּ חֲכָמָה כַּח מְ"ה (זוהר הקדוש צו כת.) שְׁעוֹשֶׂה עֲצֻמוֹ כַּמְה' וְכֵאֵין - כֵּאֵילוֹ אֵינּוּ בְּעוֹלָם, וְהַטַּבִּיעַת עֵין מִלְשׁוֹן (איכה ב ט) טְבַעְנוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ' שֶׁשְׁעָרֵי הַחֲכָמָה נִטְבַּעוּ וְנַחֲקוּ בְּמִי שֶׁהוּא בְּחִינַת 'אֶרֶץ' שֶׁבִטֵּל לְגַמְרֵי לְאוֹר הַחֲכָמָה וְנַחֲקִים בּוֹ, דְּהֵינּוּ שְׁחוֹקָק עֲצָמוֹ בְּדַבֵּר הוּא כַּח ל', וְזֶה הַכוּוֹנָה ה' בְּחֲכָמָה יֶסֶד אֶרֶץ' (משלי ג ט), שֶׁהַמְשִׁיךְ אֶת אֹורוֹ בְּבַחֲיִנַת הַנִּזְכָּרָת, שֶׁהַתְּבוּנָה בְּמַעֲשֵׂי הַתְּחַתּוּנִים וְצֻמְצָם אֶת אֹורוֹ כְּפִי הַמִּידָה שֶׁיִּיכַת לְהַשִּׁיג בְּדַרְגָּה זוֹ, הוּא מִמְשִׁיךְ אֶת אֹורוֹ לְאֶרֶץ וְהֵיא נַחֲקָה בְּתוֹכָהּ.

וְלִפִּי זֶה הַחֲכָם מִסְתַּכֵּל עַל יָדֵי עֵין שֶׁהוּא מִתְיַחֲד בְּאַחַדוֹת מוֹחֲלֻטָּת עִם הָעֵינִי הָרוּחוֹנִי שֶׁמִּתְבוּנָה בּוֹ, וְאֵין כֵּאֵין שֶׁכֵּל וּמוֹשַׁכֵּל אֵלֹא מַחֲשַׁבְתַּת הַחֲכָם מִתְאַחַדָּת עִם אוֹתוֹ עֵינִי שְׁרוּאָה בְּשֶׁכֵּל, וְעַל יָדֵי זֶה שֶׁהוּא מִתְיַחֲד עִימוֹ וּמִקְבֵּל אֶת אֹורוֹ שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּבֶשֶׂר מִבְּשָׂרוֹ וְעֲצָם מֵעֲצָמוֹ הָרוּחוֹנִי, הוּא מְשִׁיג עֲצָם מְהוּתוֹ שֶׁל הַדַּבָּר, וְחֲמִשִּׁים שְׁעָרִים בְּבִינָה וְהַטַּעַם שֶׁבְּבִינָה נִפְרַט הַכַּח הַשְּׁכֵלִי לְחַמִּישִׁים שְׁעָרִים, מְכִינֵן שֶׁהַמְבִּין אֵינּוּ מִסְתַּכֵּל עַל יָדֵי הָעֵין כְּהַחֲכָם, אֵלֹא שֶׁמִּשְׁעָר עֲצָמוֹ עַל יָדֵי הַשְּׁכֵל וְהַחֲכָמָה, וְזֶה אֵינּוּ בְּחִינַת 'אין' שֶׁהוּא הַיְחוּד, אֵלֹא בְּחִינַת 'יש' שֶׁמִּשְׁעָר עַל יָדֵי סְבֻרָתוֹ וְהַשְּׁעָרוֹת שֶׁכֵּל, וְזֶהוּ (תְּפִילַת עֲרַבִּית) בְּחֻכְמָה פּוֹתַח שְׁעָרִים' שֶׁמִּשְׁעָר שֶׁהַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים עַל יָדֵי הַחֲכָמָה שֶׁהֵיא לְמַעֲלָה מֵהֶם, כִּי שְׁעַר הַחַמִּישִׁים שֶׁהוּא

מהדורה חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא נראה כמותה אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מזוטאמיר

מסטינג'ור

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אומנות הענווה

טעמים של 'לעתיד לבוא'

בת עין המבואר - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרגות, וצריך לבארה. שר הענווה הרה"ק רבי **אברהם דוב זיע"א מאאוריטש** סולל באומנות אומן דרכים של הכנעה אמיתית כאין, כאשר לא די שהיא עוקרת את השלימזליות והענווה הפסולה, אלא אדרבה, הענווה נתעלית להיותה מזרז ראשון במעלה להתחדשות, שמחה ואור בהיר בעבודת הבורא "**יוסיפו ענווים בה' שמחה**" מהדורת פאר | אגרות וליקוטים נבחרים | ביאורי החסידות | ציוני החסידות | פרקי תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

בת עין המבואר
מהדורה חדשה ללא ביאור
פורמט גדול | פורמט קטן

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור ושמש המבואר

ביאור נרחב | ציונים והשוואות
אלפי מראי מקומות

פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות
פרקי תולדות ומבוא

כותרות משנה | מפתחות
עימוד מרהיב עין

